

Bliver verden bedre?

Fakta om udvikling i verden

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Bliver verden bedre?

FN's Udviklingsprogram, UNDP
i samarbejde med Staffan Landin

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord.....	7
Quiz.....	8
Del I: Paradigmeskiftet	
Hvad er udvikling?	13
Hvordan tror du, det går?.....	17
200 år som forandrede verden.....	21
Nåede vi 2015-målene?	26
DEL II: VERDENS TILSTAND	
Fattigdommen falder.....	35
Global sundhed er blevet langt bedre.....	40
Demokrati	50
Ligestilling.....	54
Humanitære kriser og katastrofer	59
Miljømæssig bæredygtighed og klima	65
Ulighed stiger og falder	70
DEL III: Fremtiden kræver handling	
En bæredygtig fremtid	81
Globale mål for bæredygtig udvikling.....	90

Denne bog er udarbejdet af FN's Udviklingsprogram, UNDP. UNDP arbejder i 170 lande og territorier, og hjælper med at afskaffe fattigdom og reducere ulighed og eksklusion. Vi hjælper lande med at udvikle de nødvendige politikker, ledelseskompetencer, institutionel kapacitet og partnerskaber for at forbedre menneskers levestandard og opnå holdbare udviklingsresultater. Du kan lære mere om UNDP og vores arbejde på www.undp.dk

Bliver verden bedre er skrevet af Staffan Landin i samarbejde med UNDP's nordiske repræsentationskontor. Første udgave af bogen udkom i 2005. Dette er den syvende udgave af bogen, og den første til at blive oversat til dansk. Staffan arbejder som freelance foredragsholder og skriver med fokus på udviklingsspørgsmål. Kontakt Staffan på www.staffanlandin.se

*Empowered lives.
Resilient nations.*

BLIVER VERDEN BEDRE?

Copyright: FN's Udviklingsprogram, UNDP

Tekst: Staffan Landin og UNDP's nordiske repræsentationskontor

Layout: m a o Malin Engman AB

Billeder: UN Photo, UNDP, UNHCR, UNICEF, UN Women, Lin Thet Nuang, Tamara Fenjan, Tran Vinh Nghia

Omslag: Elever i en folkeskole i kvarteret Taliko, Bamako. UN Photo/Marco Dormino

UNDP, UN City, Marmorvej 51, DK-2100 København

Telefon: +45 45 33 60 08

»Vi er den første generation, der kan ende fattigdom, og den sidste, der kan forhindre de værste konsekvenser af klimaforandringerne.«

FN's Generalsekretær Ban Ki-moon

Foto: Tran Vinh Nghia (fra UNDP's konkurrence "Picture This, We Can End Poverty")

Fiskere bringer dagens fangst ind i det sydøstlige Vietnam.

Forord:

FN's verdensmål for bæredygtig udvikling - en dagsorden for alle

2016 begynder et nyt kapitel i den globale udvikling. Dagsordenen for 2030 med de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling er netop blevet vedtaget og sætter prioriteringerne for den globale udvikling over de næste 15 år. Den forpligter alle verdens lande til at udrydde fattigdom og sult, bekæmpe ulighed, sikre god uddannelse og bedre sundhed, anstændigt arbejde og miljømæssig bæredygtighed. Målene fokuserer også på at fremme fred og sikkerhed og internationale partnerskaber. En inkluderende og bæredygtig økonomisk vækst, som ikke lader nogen i stikken, og som respekterer planetens begrænsninger, er en nødvendighed.

Der er tale om en ambitiøs og samfundsforandrende udviklingsdagsorden, der indebærer, at vi forholder os til udvikling på en ny måde. Nøglen til bæredygtighed er at se økonomisk, social- og miljøpolitik som sammenhængende.

For at opnå en bæredygtig udvikling er der brug for en holistisk politik og for engagement fra alle niveauer i samfundet. Stærke, uafhængige platforme for civilsamfundet vil blive vigtige for at nå de ambitiøse mål.

Vores generation er den sidste, som kan stoppe de værste konsekvenser af klimaforandringerne og den første, som har ressourcerne og den nødvendige viden til at kunne udrydde ekstrem fattigdom.

2030-dagsordenen med de nye verdensmål sætter kursen, og kræver stærkt lederskab og samarbejde. UNDP står klar til at støtte FN's medlemslande med at nå målene.

*Helen Clark,
chef for UNDP*

Quiz:

Hvad ved du om verden?

1. Næsten fire ud af ti (38%) levede i ekstrem fattigdom i 1990. Hvor stor er andelen i dag?

- a) 10%
- b) 30%
- c) 50%

2. Hvor høj er gennemsnitslevealderen i verden?

- a) 50 år
- b) 60 år
- c) 70 år

3. Hvilke lande har den laveste børnedødelighed?

- a) Vietnam eller Egypten?
- b) Tyrkiet eller Malaysia?
- c) Danmark eller Singapore?
- d) Hviderusland eller USA?

4. Jordens befolkning er i dag 7,3 milliarder (2015). Hvor mange regner vi med at være i år 2050?

- a) 8 milliarder
- b) 10 milliarder
- c) 12 milliarder

5. Hvor mange mennesker forventes der at være på jorden i år 2100?

- a) 11 milliarder
- b) 15 milliarder
- c) 18 milliarder

6. Hvilket land har den største andel af kvindelige parlamentsmedlemmer?

- a) Sverige
- b) Japan
- c) Rwanda

7. Den globale bistand er 135 milliarder dollars (2014). Hvor meget er verdens militærudgifter?

- a) 80 milliarder dollars
- b) 800 milliarder dollars
- c) 1800 milliarder dollars

8. Af alle børn, der starter i skole, hvor stor en andel er piger?

- a) 10%
- b) 25%
- c) 50%

FAKTA:

1. **10%:** den ekstremt fattigdom – i dag målt som under 1,9 dollars om dagen – er faldet dramatisk de sidste 25 år.
2. Gennemsnitslevaalderen i verden er i dag **70 år**. Det er en stigning på 20 år siden 1960'erne. Der er dog store forskelle i verden. I de nordiske lande lever man i over 80 år i gennemsnit, mens gennemsnitslevaalderen i Afrika syd for Sahara er 57 år.
3. **Vietnam** (2,2%) har lavere børnedødelighed end Egypten (2,4%) på trods af, at Egypten næsten er dobbelt så rigt. **Malaysia** (0,8%) har lavere børnedødelighed end Tyrkiet (1,4%). **Singapore** (0,27%) har lavere børnedødelighed end Danmark (0,35%). **Hviderusland** (0,4%) har lavere børnedødelighed end USA (0,7%).
4. I år 2050 er jordens befolkningsstal beregnet til at være omkring **10 milliarder**, hvilket er en stigning på 2,7 milliarder på 35 år (2015-2050).
5. Melllem 2050 og 2100 er det beregnet, at befolkningsstigningen vil aftage således, at vi i år 2100 vil være omkring **11 milliarder**. Derefter vil befolkningsstallet ikke vokse yderligere.
6. **Rwanda** har flest kvindelige parlamentsmedlemmer med 46%. Globalt set, ligger Sverige på en fjerdeplads med 44% og Japan på 116. plads med 9,5%.
7. De globale militærudgifter nåede op på næsten **1800 milliarder dollar** (2014), hvilket er 13 gange mere end hvad, der bruges på udviklingsbistand.
8. **50%** i dag er halvdelen af alle grundskolebørn piger.

Del I: Paradigmeskiftet

Foto: UN Photo/Eskinder Debebe

En familie i Tarialan i provinsen Uvs i Mongoliet bruger et solcellepanel til at generere elektricitet til deres ger, et traditionelt, mongolsk telt.

Foto: Havana, Cuba. Tamara Fenjan

Hvad er udvikling?

Hvordan måler man udvikling? **Hvordan ved vi hvem, der får det bedre – og om nogen får det værre?** Og hvad er det, som udvikles? Er det penge i statskassen, bruttonationalproduktet per indbygger eller helt andre ting, der er afgørende for vores velfærd?

For at kunne svare på spørgsmålet om verden bliver bedre, må vi først definere, hvad det er, som skal blive bedre, og hvordan man måler fremgang. Det vanskelige er dog, at der ikke findes en fælles definition på udvikling, som passer på alle mennesker og alle lande. Nogle anser økonomisk vækst for at være det bedste mål for udvikling, mens andre mener, at penge blot er et værktøj til at sikre de virkelig vigtige ting i livet.

Mennesker har uden tvivl visse universelle behov, uanset hvad de laver, eller hvor mange penge de har. Alle har brug for mad, vand og et sted at bo. Når man er syg, har man brug for et sundhedsvæsen og muligvis medicin. Vi ved, at uddannelse giver både børn og voksne en bedre chance i livet. Uden et rimeligt betalt job er det svært at opfylde de mest basale behov.

Penge er vigtige - men er ikke alt

Der er ikke tvivl om, at økonomi er en afgørende del af begrebet udvikling. Det er ingen tilfældighed, at mange taler om udvikling som et spørgsmål om rigdom eller fattigdom. Alle anerkender vanskelighederne ved at forbedre levevilkårene i et fattigt land uden økonomisk vækst.

Forskning viser også, at økonomisk vækst ofte er en nødvendig forudsætning for udvikling og i visse tilfælde den helt afgørende faktor for, at mennesker kan få det bedre.¹

Men det er ikke nok kun at måle økonomisk fremgang. Dels fordi penge i sig selv ikke skaber lykke, velfærd og bedre sundhed. Det er måden, hvorpå pengene investeres og bruges, som skaber resultater i forhold til forbedrede levevilkår. Og dels fordi størrelsen af kagen ikke garanterer, at alle får del i den.

Det er f.eks. ikke helt usædvanligt, at rige

¹ DFID – "Building jobs and prosperity in developing countries."

»For at forstå udvikling og svare på spørgsmålet om, hvordan forskellige lande udvikles, må man se på en række forskellige indikatorer, som viser forskellige dimensioner af menneskers liv.«

lande (dvs. lande med højt BNP per indbygger) har længere gennemsnitslevealder, men højere børnedødelighed, end fattige lande. Cuba og Bosnien Hercegovina har eksempelvis lavere børnedødelighed end USA til trods for, at USA har mere end dobbelt så højt et BNP som Cuba og fem gange så højt et BNP som Bosnien Hercegovina. Sri Lanka har også lavere børnedødelighed end Kuwait, selvom Kuwait har næsten 10 gange så højt et BNP.² Penge er altså ikke altid den eneste faktor for udvikling.

Hvad skal man så måle for at forstå udvikling?

Hvis det ikke er nok at måle økonomiske indikatorer, hvad skal man så måle? Svaret er enkelt: man skal måle mange ting, jo flere desto bedre. For at forstå, hvad udvikling er og svare på spørgsmålet om forskellige landes udvikling, må man se på en række forskellige indikatorer, som viser forskellige dele af menneskers liv.

Lande prioriterer forskelligt hvad angår deres udvikling, og mennesker prioriterer forskelligt i forhold til, hvad de synes er vigtigt. For at kunne sammenligne forskellige landes udviklingsniveau, må man først beslutte sig for, hvad man anser for vigtig i livet, og hvad man ønsker at opnå.

Der er gjort mange ambitiøse forsøg på at fremsætte et sammensat mål eller en definition, som kan erstatte BNP som målestok for udvikling. Det mest anvendte er UNDP's Menneskelige Udviklingsindeks (Human Development Index - HDI). Dette indeks rangordner lande efter tre dimensioner samtidigt: økonomi, sundhed og uddannelse.

HDI er et bredere mål end økonomisk udvikling, men det indeholder dog stadig kun tre bestanddele af det menneskelige liv. Store dele lader sig ikke fange i et enkelt mål eller indeks. Derfor må vi måle mange forskellige ting og forsøge at holde flere bolde i luften samtidigt.

² Child Mortality Estimates (CME Info) www.childmortality.org og www.gapminder.org

En fysioterapeut masserer seks måneder gamle Naba Mohamed, som lider af alvorlige problemer med at bevæge sine ben og fødder. Billedet er taget i en sudansk handicapforening i El Fasher i det nordlige Darfur.

Seouls bycentrum

Hvordan tror du, det går?

Hvad ved du egentlig om udviklingen i verden?

Stemmer dit verdensbillede overens med virkeligheden? De fleste mennesker i Danmark har et verdensbillede, der er langt mere dystert, end det burde være.

Alle har en fornemmelse af, hvordan der ser ud i resten af verdenen, hvordan det ser ud i Afrika og i Asien - og om det bliver bedre eller værre. Folks viden om verdenen varierer naturligvis meget. Nogle har rejst jorden rundt, andre har læst en masse om udviklingen i Vestafrika, mange har levet en stor del af deres liv i andre lande end Danmark, og nogle studerer international udvikling på universitetet.

Men uanset om du aktivt søger viden om andre lande eller konstant forsøger at forstå, hvad der sker rundt om dig, mødes du hele tiden af verdensbilleder fra rigtig mange sider. Du får dem via din morgenavis, TV, radio og online nyheder, Facebook, Twitter eller fra dine favoritfilm og TV-serier. Du får dem fra de bøger, du læser, personer du taler med, annoncer du ser i S-toget, samt fra forskellige indsamlingskampagner.

Disse kilder har sjældent som mål at give dig et balanceret og fuldstændigt billede af verden. I TV-nyheder rapporteres der om krig, epidemier og naturkatastrofer, men du opdateres sjældent om langvarig fred eller fraværet af sygdomme og katastrofer. Film, bøger og TV-serier har brug for indhold med spænding, og hjælpeorganisationer har brug for at vise de problemer, de søger at afhjælpe.

Det er op til dig at forsøge at afbalancere alle disse indtryk, sætte dem i sammenhæng og skabe din egen opfattelse af verdens tilstand. Det er utrolig svært. Og det er særligt svært, hvis man på forhånd har et forudindtaget billede af, hvordan verden ser ud. Et billede som, i sagens natur, er skabt af andre billeder, man konfronteres med fra forskellige sider.

Verden er bedre, end de fleste tror

Der er lavet en række undersøgelser de sidste

Foto: FN i Mali støtter ungdomsteater til fordel for fred og forskning i Gao.
UN Photo/ Marco Dormino

15 år om, hvordan vi tror, det går i verden.³ Mellem 2013-2015 lavede Gapminder f.eks. en række undersøgelser i bl.a. Sverige, Norge, Tyskland, Storbritannien og USA. Resultaterne fra alle disse undersøgelser viste det samme: vi tror, at forholdene i verden er meget værre, end de i virkeligheden er. F.eks. troede kun 5-10 procent af de adspurgte i Tyskland, Storbritannien og USA, at den ekstreme fattigdom i verden er faldet de sidste 30 år. Sandheden er, at fattigdommen faktisk er faldet med 75% siden 1990.

90% af de adspurgte troede, at færre end hvert andet barn i verden bliver vaccineret for mæslinger (halvdelen troede kun, at det var to ud af ti). Men sandheden er, at hele otte ud af ti børn i dag bliver vaccineret. Og i USA vidste kun syv procent af de adspurgte, at gennemsnitslevealderen i verden er steget til 70 år, og at børnedødeligheden er faldet til under fem procent.

Samme fejllantagelse gjorde de fleste i spørgsmålet om, hvor stor en andel af energi der i dag kommer fra vindkraft, og kun få vidste, at kvinder i de fleste lande i verden nu om dage kun får to børn. Spørgsmål efter spørgsmål svarer 70-90 procent af de adspurgte, at verden er værre end statistikken viser.⁴

Samme paradoks på hjemmeplan

Der er ligeledes en tendens til et overdrevent problemfokus i ens eget land. Den hurtige og uafbrudte nyhedsrapportering om kriminalitet, vold og mord skaber let et fejlagtigt billede af, at kriminaliteten i verden er stigende, og vores liv bliver mere utrygge, selvom det ofte ikke stemmer overens med sandheden. Den generelle tendens i Europa og USA er, at langt færre udsættes for kriminalitet, vold og røveri, men de fleste tror det modsatte. Det stigende informationsflow fra sociale

³ Blandt andre SIDA, UNDP og Gapminder

⁴ Gapminder, Ignorance Project. www.gapminder.org/ignorance/

»Eftersom der findes eksempler på fremskridt i alle verdensdele, i alle regioner og i alle lande, må vi kunne lære af dem, der har gjort det godt.«

medier, internettet og de mange nyhedskanaler, som kappes om din opmærksomhed samtidig med, at de kappes om at være først og hurtigst med nyheder, bidrager yderligere til tendensen.

Der synes at være en sammenhæng mellem den øgede informationsstrøm om kriminalitet og katastrofer i verden og folks antagelse om, at det går meget værre, end det egentligt gør. For mens færre faktisk lever i ekstrem fattigdom eller dør som følge af krig eller naturkatastrofer, er rapporteringen af netop fattigdom, krig og naturkatastrofer steget. Jo mere usædvanlig en hændelse er, desto større chance er der for, at den kommer i nyhederne og omvendt. Jo flere demokratiske valg, der afholdes uden uroligheder eller snyd, jo mindre opmærksomhed får de. Udvikling skaber en bedre verden, men de gode nyheder når sjældent ud til den brede befolkning, fordi problemerne har større nyhedsværdi.

Spiller det nogen rolle?

Gør det noget, at vi tror, at en større del af verdens befolkning lider under fattigdom og sult, end hvad tilfældet reelt er? Ja, og der er flere grunde til, at det er vigtigt at være opmærksom på de opnåede fremskridt og ikke overdrive problemerne. Fremfor alt, er det vigtigt at have en korrekt virkelighedsopfattelse, når man skal træffe beslutninger om fremtiden.

Hvis vi ikke ved, at der er sket forbedringer, er det let at tro, at det ikke kan lade sig gøre at afskaffe fattigdom og sult eller på anden måde forandre verden. Det leder til en følelse af

håbløshed – hvorfor forsøge at forandre verden, når det ikke virker til at gøre nogen forskel?

Hvis vi derimod ved, at det er lykkedes mange lande i Afrika syd for Sahara at vende den svære HIV-epidemi, betyder det, at også andre lande kan gøre det – med den rette politik og rette hjælp fra omverdenen. Det bliver med andre ord meningsfyldt at bidrage til forandring.

I de nordiske lande har en ny bistandskritik vundet indpas de sidste par år. En kritik som f.eks. bygger på en forestilling om, at Danmark har 'pumpet penge i Afrika', uden at det er blevet bedre. Hvis det var sandt, burde vi naturligvis stoppe bistanden med det samme. Sandheden er dog, at det faktisk er blevet meget bedre, selv i Afrika syd for Sahara.

Vi kan lære meget af de opnåede fremskridt. Men for at kunne lære af de lande, der har gjort store fremskridt, må vi først kende til dem. Så længe vi ikke har en korrekt virkelighedsopfattelse, er der risiko for, at vi drager forkerte konklusioner. Eftersom der findes eksempler på fremskridt i alle verdensdele, i alle regioner og i alle lande, må vi kunne lære af dem, der har gjort det godt. Hvert land behøver ikke at opfinde den dybe tallerken.

Danmark har også ændret sig drastisk gennem det sidste århundrede. Middelgrunden vindmøllepark.

200 år som forandrede verden

Menneskeheden har de sidste 200 år opnået store fremskridt, der ikke er set tidligere i menneskets historie. **Og de sidste årtier er fremskridtene gået virkelig hurtigt.** Udviklingen lader til at accelerere.

For det meste og for de fleste bliver verden bedre, men det kan være svært at se i strømmen af daglige nyheder om krig, sygdomme og katastrofer. Det er let at glemme, men fattigdom, sult og sygdomme har længe været normalen for næsten alle mennesker på jorden. I starten af 1800-tallet bestod verdens befolkning af knap en milliard mennesker. Gennemsnitslevealderen var lav, mellem 25 og 40 år. I stort set alle lande fødte kvinder i gennemsnit mellem fem og syv børn, af hvilke hvert tredje eller hvert andet barn døde inden de nåede femårsalderen. Tidlig død var så udbredt, at forældre kunne regne med i gennemsnit at skulle begrave tre af deres børn og i visse lande næsten fem børn.⁵

Grove beregninger over bruttonationalproduktet i verdens lande viser, at alle lande i begyndelsen af 1800-tallet lå på, hvad der i dag svarer til under 3000 dollars per indbygger. Et niveau, der nogenlunde svarer til Afrika syd for Sahara i dag. Mellem 85 og 95% af jordens befolkning levede i, hvad vi i dag vil definere som ekstrem fattigdom.⁶

Kort sagt, verden var fattig, og det havde den altid været. Den høje børnedødelighed forhindrede længe jordens befolkning i at vokse i nogen betydelig fart. I starten af 1800-tallet nåede befolkningstallet for første gang op på over én milliard. Derefter varede det frem til omkring år 1930, før vi nåede den næste milliard. Men senest har det taget blot 12 år at nå fra seks

⁵ www.gapminder.org

⁶ www.ourworldindata.org

til syv milliarder mennesker.

Det var omkring starten af 1800-tallet, at verden begyndte at forandre sig. Langsomt til at begynde med og kun i nogle få lande. Den Industrielle Revolution, nye opfindelser, videnskabelige opdagelser og en kraftig stigning i velstand i visse lande var tegn på, at menneskeheden var på vej ind i en ny æra. Det varede dog noget tid inden, at fremskridtene kom flertallet til gode. Først efter 2. Verdenskrig, og ofte i forbindelse med afkolonialiseringen og de gamle koloniers selvstændighed, skete der også forbedringer i landene i Asien, Afrika og Latinamerika. Ved slutningen af 2. Verdenskrig

var det i princippet kun Vesteuropa og Nordamerika, der havde en gennemsnitslevealder på over 50 år. I dag er dette tilfældet i stort set alle verdens lande.

De sidste 50 år har menneskeheden oplevet de største forandringer nogensinde på områder som sundhed og økonomi. Forandringer, der har haft indflydelse på de fleste menneskers tilværelse, men også på vores omgivelser, på eksistensen af andre arter og på planeten, som vi bor på. Siden 1960 er gennemsnitslevalderen i verden steget med 20 år, børnedødeligheden er faldet fra 18% til under fem procent og indkomst per person er næsten tredoblet.

Udviklingen siden 1960	1960	2015
Befolkning	3 milliarder	7 milliarder
Gennemsnitslevealder	50 år	70 år
Antal børn per kvinde	5 børn	2,4 børn
Børnedødelighed	18%	4,3%
Ekstrem fattigdom ⁷	ca. 60%	ca. 12%

Kilde: Verdensbanken, Gapminder

Udviklingen er gået hurtigst i forskellige dele af Asien, hvor lande som Singapore, Taiwan og Sydkorea havde en tidlig hurtig økonomisk udvikling kort efterfulgt af Kina. Latinamerika har haft en noget langsommere udvikling, men startede også tidligere.

Afrika syd for Sahara

Afrika syd for Sahara fik en langsom start efter de blev selvstændige. Efter en rimelig god vækst i 1960'erne og starten af 1970'erne faldt den økonomiske vækst i regionen i to årtier i træk. I år 2000 var Afrika syd for Sahara fattigere end i

slutningen af 1960'erne, gennemsnitslevalderen var 50 år uden at være steget i to årtier, og børnedødeligheden var fortsat meget høj.

Dele af forklaringen var uden tvivl indenrigspolitiske forhold i perioden. Kolonitiden efterlod mange lande i særdeles dårlig stand med svage institutioner, svage regeringer og uden demokratisk regeringsførelse. Mange lande var plaget af borgerkrig og brutale diktatorer. Selvstændigheden var i mange lande resultatet af en voldelig befrielseskamp, og flere af de nye ledere havde rødder i brutale krige. Men dele af forklaringen skal også findes i den rolle, som

⁷ Målt som 1,25 dollars om dagen

DANMARK VAR ANDERLEDES FØR I TIDEN

Jeg voksede op i Åbenrå ved grænsen til Tyskland. Min far overtog byens hotel kort efter 2. Verdenskrig, og når jeg ikke var i skole, hjalp jeg til dér sammen med mine to brødre. Krigen havde efterladt mange, især tyskere, i fattigdom, og jeg husker, at Dronning Ingrid sammen med sine tre små prinsesser kom på besøg for at dele tøj ud til de fattigste. Mine forældre hørte dog til de lidt mere velhavende i byen, og vi var derfor også de første, der havde råd til et fjernsyn. Det gav anseelse blandt mine venner. Men der er få ligheder mellem fjernsyn, som vi kender det i dag, og fjernsyn dengang, hvor vi kun havde én kanal i sort-hvid med 30 minutters sendetid om dagen.

Ligesom fjernsynet, har meget andet forandret sig siden dengang. Vi plejede f.eks. at få mælken bragt ud med hestevojn, men nu kan jeg nu selv gå ned og købe den i supermarkedet. Mit komfur bliver ikke længere fyret med kul, men får tilført elektricitet. Der er blevet udviklet et ordentligt vejnet, så det er nemmere at komme rundt og at rejse. Og med mobiltelefoner og internet er det let at holde kontakten med venner og familie, selvom de bor langt væk. Det var ikke tilfældet dengang, jeg som 17-årig flyttede til København. Der var hverken motorvej eller broer, hvilket gjorde det besværligt at besøge mine forældre. Og måden vi holdt kontakt på var gennem breve og sjældne telefonopkald. Verden har forandret sig på en måde, jeg aldrig havde kunne forudse.

Niels Hinrichsen, 73 år

det internationale samfund spillede. Den Kolde Krig forvandlede mange mindre lande til spillebrikker i et større spil, som sjældent var til glæde for befolkningerne i de afrikanske lande.

Desuden var der en række andre faktorer, der vanskeliggjorde udviklingen for mange afrikanske lande som bl.a. en særlig tung sygdomsbyrde, stor fysisk afstand til verdensmarkedet og udbredt fattigdom, som fra begyndelsen gjorde mulighederne for udvikling svær. Mangel på højere uddannelse og erfaring, som følge af at visse grupper i samfundet havde været udelukket fra uddannelse og offentlige stillinger, spillede også en rolle. Det er vigtigt at huske på, at det er mange faktorer, der til sammen afgør

et lands udvikling. Det er ligeledes forskellige faktorer, der har haft afgørende roller i Afrikas 54 lande. I visse lande har HIV/AIDS været den største forhindring, i andre lande har det været krig, geografi eller dårlig regeringsførelse.

Men med tiden er der sket noget. Mere stabile demokratier, færre krige og konflikter samt politiske reformer har forandret Afrika. Siden 2000 er udviklingen i Afrika gået ekstremt hurtigt. Børnedødeligheden er faldet, levealderen er steget, og flere af verdens hurtigst voksende økonomier er i dag at finde i Afrika. Meget taler for, at Afrika syd for Sahara nu også er på vej mod den udvikling, som resten af verden startede på for flere årtier siden.

Eksempler på fremgang 2000– 2015	2000	2015
Børnedødelighed i Afrika syd for Sahara	16%	8,6%
Gennemsnitslevealderen i Afrika syd for Sahara	50 år	57 år
Gennemsnitslevealderen i Rwanda	50 år	65 år
Børnedødeligheden i Niger	23%	9,5%
Børnedødeligheden i Malawi	17%	6,4%
Børnedødeligheden i Liberia	17%	7%
Indskrivning i grundskole i Burkina Faso	70%	97%

Kilde: Gapminder, CME Info., Verdensbanken

Vær forberedt på fortsat udvikling

En ting er sikker, fremtiden ligner ikke noget, vi har set før. Vi har haft perioder med store samfundsforandringer tidligere, men ingenting så gennemgribende som den forandringsproces, som menneskeheden står over for netop nu.

At gå fra en verden med én milliard mennesker, der gennemsnitligt lever i 35 år, til en verden med syv milliarder mennesker, som i snit lever 70 år, er en stor forandring. At indkomsterne i samme periode er steget og har ændret vores livsstil, forbrug og produktion gør forandringen endnu større.

Der findes ikke nogen tidligere historiske perioder, der har set så mange revolutionerende og store forandringer samtidig, og som helt fundamentalt har forandret de menneskelige levevilkår og samspil med planeten.

Mange nyheder er indiskutabelt positive. Forbedringer på uddannelses- og sundhedsområdet i samspil med teknologiske og videnskabelige opdagelser, samt en langt højere levestandard har reduceret lidelser og død i et omfang, vi aldrig har set tidligere.

Aldrig før har chancen for at overleve for et nyfødt barn været bedre uanset hvor i verden,

det er født. Aldrig før har så mange børn gået i skole og fået en basisuddannelse. Læsefærdigheden er højere end nogensinde, og for de fleste mennesker er adgang til viden langt nemmere i dag, end det har været tidligere i historien.

Men de nye levevilkår kræver også, at vi formår at håndtere de udfordringer, som den store samfundsforandring indebærer - at vi formår at håndtere accelerationen uden at ødelægge eller skade vores omgivelser, at vi sikrer at fremskridtene kommer alle til gode, og at vi sætter os selv i stand til at møde de nye udfordringer, der vil dukke op på vejen. Hvis vi ikke formår dette, risikerer vi at tabe de fremskridt, vi allerede har opnået og begrænse menneskets liv på jorden.

Dette er kernen i begrebet bæredygtig udvikling og hovedfokuset for denne bog og for de nye verdensmål for bæredygtig udvikling (se kapitel 3.2), som verdens ledere blev enige om i 2015. De 17 verdensmål erstatter de otte såkaldte 2015-mål (Millennium Development Goals). De udgør tilsammen en dagsorden for verdens udvikling frem mod 2030. Målene er resultatet af den mest inkluderende globale konsultationsproces, som FN nogensinde har gennemført.

²¹ 2015-målene var otte mål, som verdens ledere blev enige om at forsøge at nå inden udgangen af 2015. Læs mere om 2015-målene i næste kapitel.

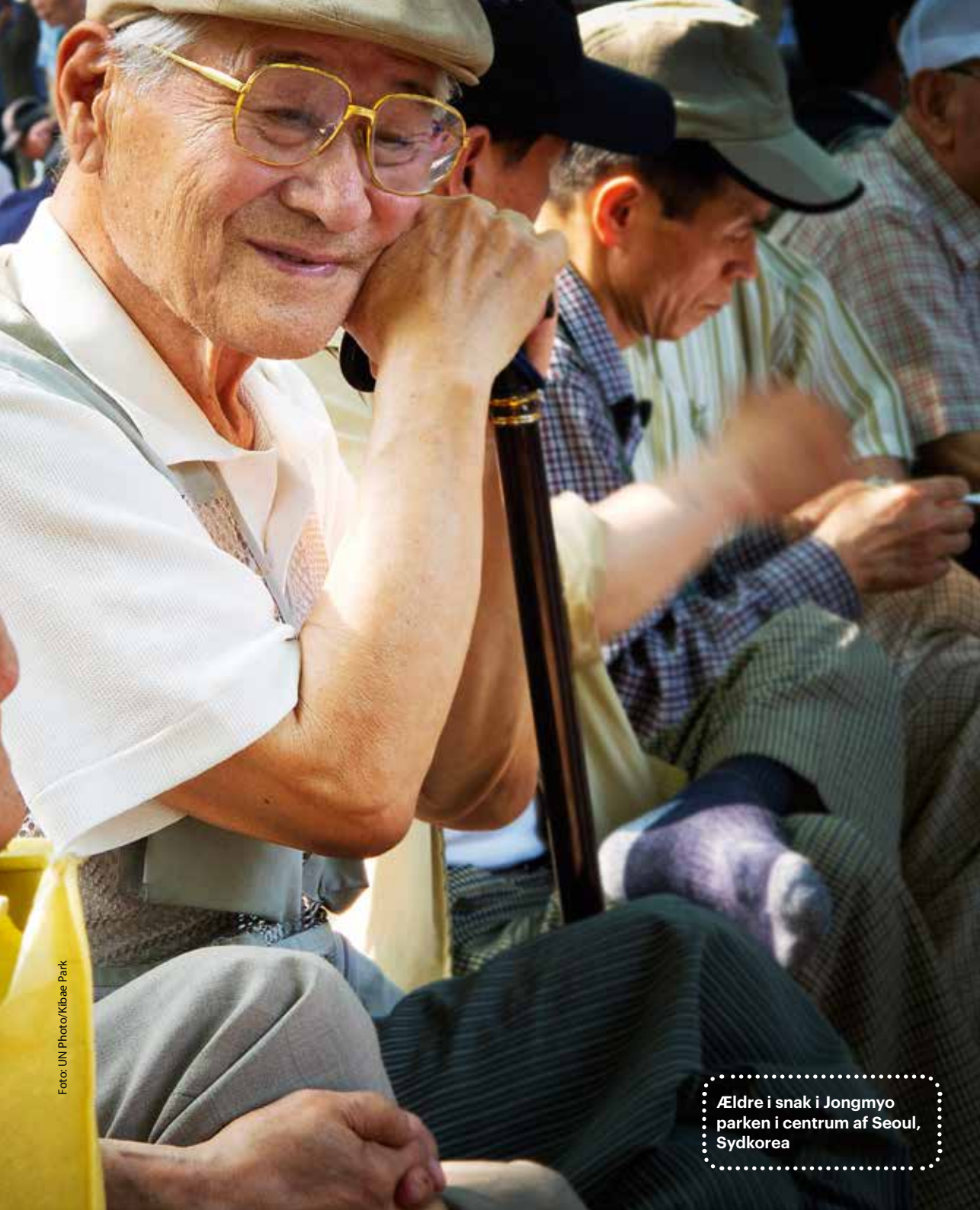

Foto: UN Photo/Kibae Park

Ældre i snak i Jongmyo
parken i centrum af Seoul,
Sydkorea

Nåede vi 2015-målene?

Succes eller fiasko? **Arbejdet for at nå 2015-målene gav et blandet resultat.** Der er sket store fremskridt inden for næsten alle mål, og større fremskridt end de fleste turde håbe på, men mange mål nåede vi ikke helt i hus med.

I starten af 2000 blev verdens regeringsledere enige om otte vigtige mål for verdens udvikling, som skulle nås inden udgangen af 2015.

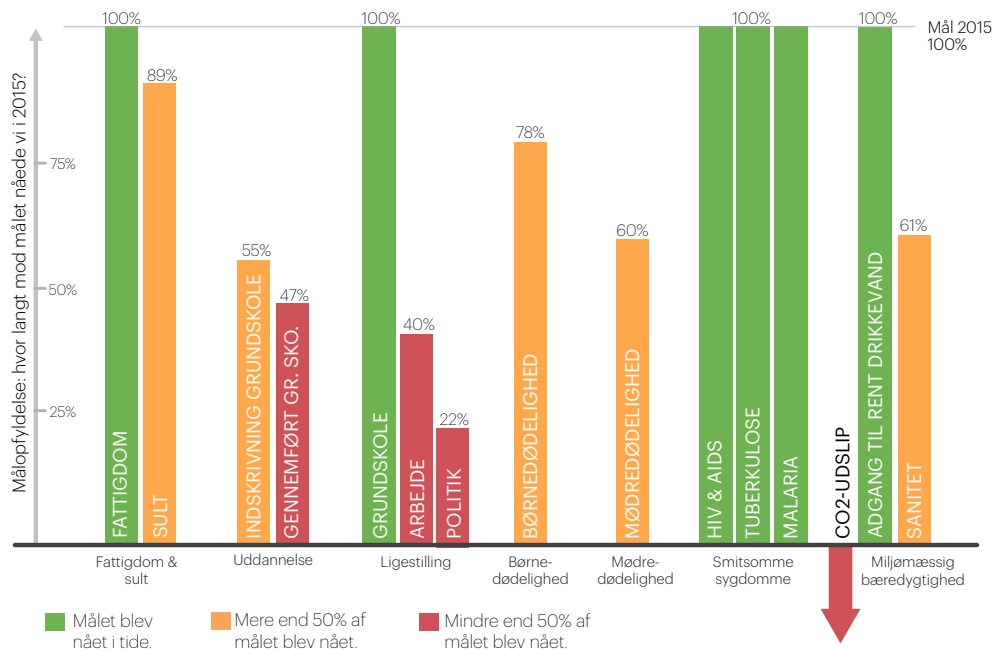
Det er nu muligt med stor sikkerhed at sige, hvordan det er gået, selvom det fulde statistiske billede først vil ligge klar om yderligere et par år. For nogle af målene gik udviklingen bedre end ventet. Bedst gik det i kampen mod ekstrem fattigdom. Målet om at halvere antallet af mennesker, som lever i ekstrem fattigdom, blev nået allerede i 2010, fem år før deadline. Målet om at ligge så mange piger som drenge starter i skole,

samt målet om at halvere antallet af mennesker uden adgang til rent drikkevand, blev også nået. Desuden har vi set store fremskridt inden for bekæmpelsen af HIV/AIDS såvel som malaria og tuberkulose.

Det eneste mål, hvor der ikke er opnået fremskridt, er inden for målet om bæredygtig udvikling. For nogle af de miljømæssige delmål er situationen endda værre i dag, end den var i 1990. Det gælder f.eks. udslippet af CO₂, som er steget med 50% siden 1990, men også for antallet af truede arter.

»For nogle af målene gik udviklingen bedre end ventet. Bedst gik det i kampen mod ekstrem fattigdom.«

Hvor meget af 2015-målene nåede vi?

FORKLARING TIL GRAFEN

Grafen viser, hvor langt vi er nået i mål i verden som helhed. Visse af delmålene er nået inden deadline (grøn). På de fleste områder er vi nået mere end halvvejs mod målet (gul), og på nogle områder har vi slet ikke set nogen forbedringer (rød).

- Uddannelse viser tal for både indskrivning i grundskole og for, hvor stor en andel af eleverne, der gennemfører grundskoleuddannelsen.
- Det ottende mål, de rige landes ansvar, havde ikke nogen klar deadline, og det er derfor ikke muligt at bedømme, hvorvidt det er nået.
- Ligestilling viser indskrivningen af piger/drenge i grundskolen, procentdelen af kvinder i erhvervsarbejde, og andelen af kvindelige parlamentsmedlemmer i verden (politik).

Udviklingsprocessen gik hurtigere i 2000-tallet

For mange af målene accelerede udviklingen efter årtusindeskiftet. Landene i Afrika syd for Sahara har opnået betydelige fremskridt i de sidste 15 år sammenlignet med 1990'erne. Slutresultatet af 2015-målene er derfor blevet bedre, end de blev vurderet til i starten af år 2000.

Ujævn udvikling

Selvom der har været fremgang for stort set alle mål, har disse fremskridt ikke været jævnt fordelt. Udviklingshastigheden har været forskellig mellem lande og regioner, mellem køn og indkomstniveauer og mellem byer og landområder.

Kvinder udgør fortsat den største gruppe af fattige. De diskrimineres på arbejdsmarkedet, i erhvervslivet, i hjemmet og i beslutnings-sammenhænge. Kvinder tjener 24% mindre end mænd globalt set, de udgør blot hver femte parlamentariker, og kun hver anden kvinde i den arbejdsdygtige alder har lønarbejde, modsat tre ud af fire mænd.

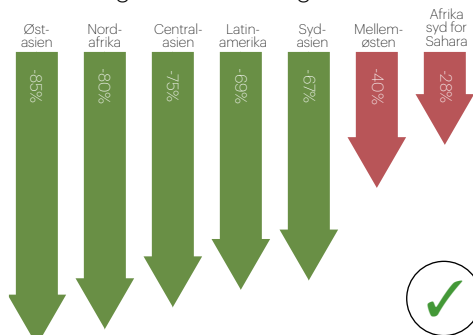
Den store – og i vid udstrækning – stigende ulighed mellem de fattigste og de rigeste bidrager også til at bremse udviklingen. Et barn født ind i en af verdens 20% fattigste familier har dobbelt så høj risiko for at dø i en ung alder som et barn født ind i en rig familie. De har fire gange højere risiko for ikke at få en uddannelse og dobbelt så høj risiko for ikke at maksimere deres fysiske potentiale pga. underernæring i de tidlige år. Fattigdom og kvinders manglende ligestilling er stadig en forhindring for udvikling inden for alle områder omfattet af 2015-målene.

1. Fattigdommen er halveret

Målet om at halvere ekstrem fattigdom blev allerede nået i 2010, og andelen af mennesker, som lever i ekstrem fattigdom, er mindre i alle regioner.

Antallet af mennesker som lever i ekstrem fattigdom er faldet fra 1,9 milliarder i 1990 til 840 millioner i 2015.

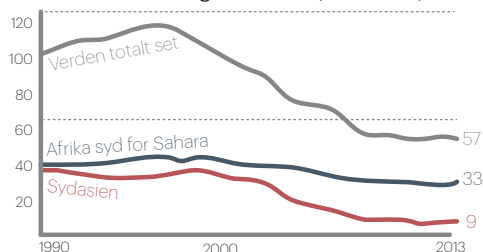
Reducering af ekstrem fattigdom siden 1990

2. Universel uddannelse er endnu ikke opnået

Målet om at sikre alle børn adgang til grundskoleuddannelse blev ikke nået inden 2015. Selvom langt flere børn i dag går i skole end tidligere, har 57 millioner børn stadig ikke adgang til en uddannelse. Indskrivningsraten for grundskoleuddannelse er steget fra 80% til 91% og andelen af børn, der gennemfører en fuld grundskoleuddannelse i lav- og mellemindkomstlande, er steget fra 70% til 84%.

Børn som ikke går i skole (millioner)

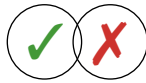

3. Flere piger starter i grundskolen

Målet om, at lige så mange piger som drenge starter i grundskole, er nået. I Sydasiens begynder flere piger end drenge i dag i grundskolen. I 1990 begyndte kun 74 piger for hver 100 drenge.

På trods af at ni ud af ti parlamenter i verden har øget deres andel af kvindelige parlamentsmedlemmer, er det fortsat kun én ud af fem parlamentsmedlemmer, som er en kvinde.

Kvinder udfører kun 41% af alt lønarbejde, og de tjener mindre end mænd i alle lande i verden.

4. Børnedødeligheden er halveret

Børnedødeligheden faldt i alle regioner og mest i Østasien (et fald på 78%). Selv i den fattigste region, Afrika syd for Sahara, blev børnedødeligheden halveret, om end den fortsat er relativt høj. Her dør ni procent af alle børn inden femårsalderen.

1990: 12,7 millioner børn om året (35.000/dag)

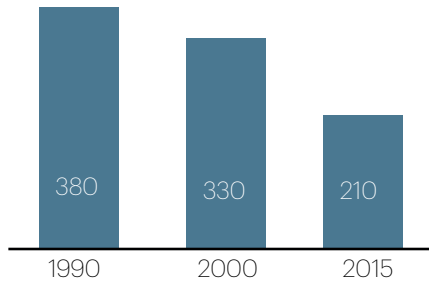
2015: 6 millioner børn om året (16.000/dag)

5. Mødredødeligheden er halveret – hurtigst siden år 2000

Målet var at reducere mødredødeligheden med tre fjerdedele. Det mål blev ikke nået, selvom der blev gjort store fremskridt, særligt efter år 2000. Mødredødeligheden faldt med 45%, og antallet af fødsler, der foregår med trænet fødselshjælper, er steget fra 60% til 70%.

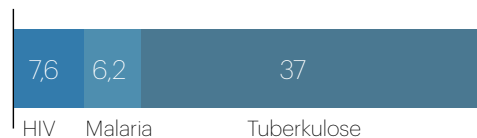
Mødredødelighed (per 100.000 fødsler)

6. Langt færre smittes med malaria, HIV og tuberkulose

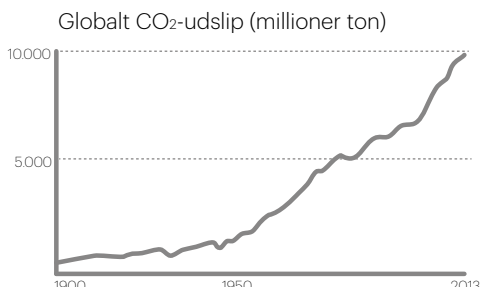
En omfattende indsats for at bekæmpe store infektionssygdomme har reduceret antallet af smittede og har reddet millioner af menneskeliv. 13,6 millioner mennesker får i dag anti-retroviral medicin mod HIV/AIDS. Dødelighed forårsaget af malariasmite er faldet med næsten 60% og af tuberkulose med 45%.

Antal reddede liv siden år 2000 (millioner)

7. Tilbagegang for miljømålet

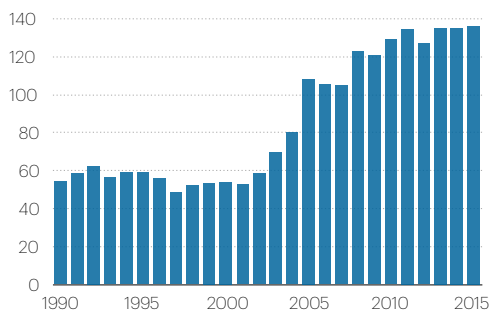
Mål 7 om miljømæssig bæredygtighed indeholder flere delmål. Nogle er opnået såsom halveringen af andelen af mennesker uden adgang til drikkevand. Andre delmål såsom bevarelse af klodens artsrigdom og reducere af CO₂-udslip er gået den forkerte vej. Verdens udslip af CO₂ er, i stedet for at falde, steget med 50% siden 1990.

8. Rige landes ansvar

Det ottende mål handlede om de rige landes ansvar i form af øget bistand, bedre handelsbetingelser og gældssanering for fattige lande. Der blev ikke fastsat kvantitative mål for disse områder, hvilket gør det svært at bedømme, hvorvidt målet er nået. Bistanden er steget og blevet mere effektiv, og fattige landes gæld er blevet nedsat. Men på handelsområdet har der ikke været de store fremskridt.

Den globale bistand totalt set (milliarder dollars)

Skal vi være tilfredse?

Når vi nu kigger tilbage på den globale udvikling fra 1990-2015, bør vi da være tilfredse med det vi har opnået, eller blev 2015-målene blot et bevis på, at vi ikke har gjort tilstrækkeligt? Svaret afhænger af, hvem vi spørger, hvilke af målene vi ser på, og hvor i verden vi måler.

På den ene side har vi haft en hurtigere og mere omfattende udvikling af menneskers livskvalitet end nogensinde tidligere. I perioden har så godt som alle lande gjort fremskridt; fattigdommen er halveret, der er mindre sult, og indkomsterne er steget.

Samtidig havde det sandsynligvis været muligt at opnå endnu større fremskridt, at redde flere børns liv, at give flere mennesker en uddannelse og fordele de voksende resurser mere ligeligt.

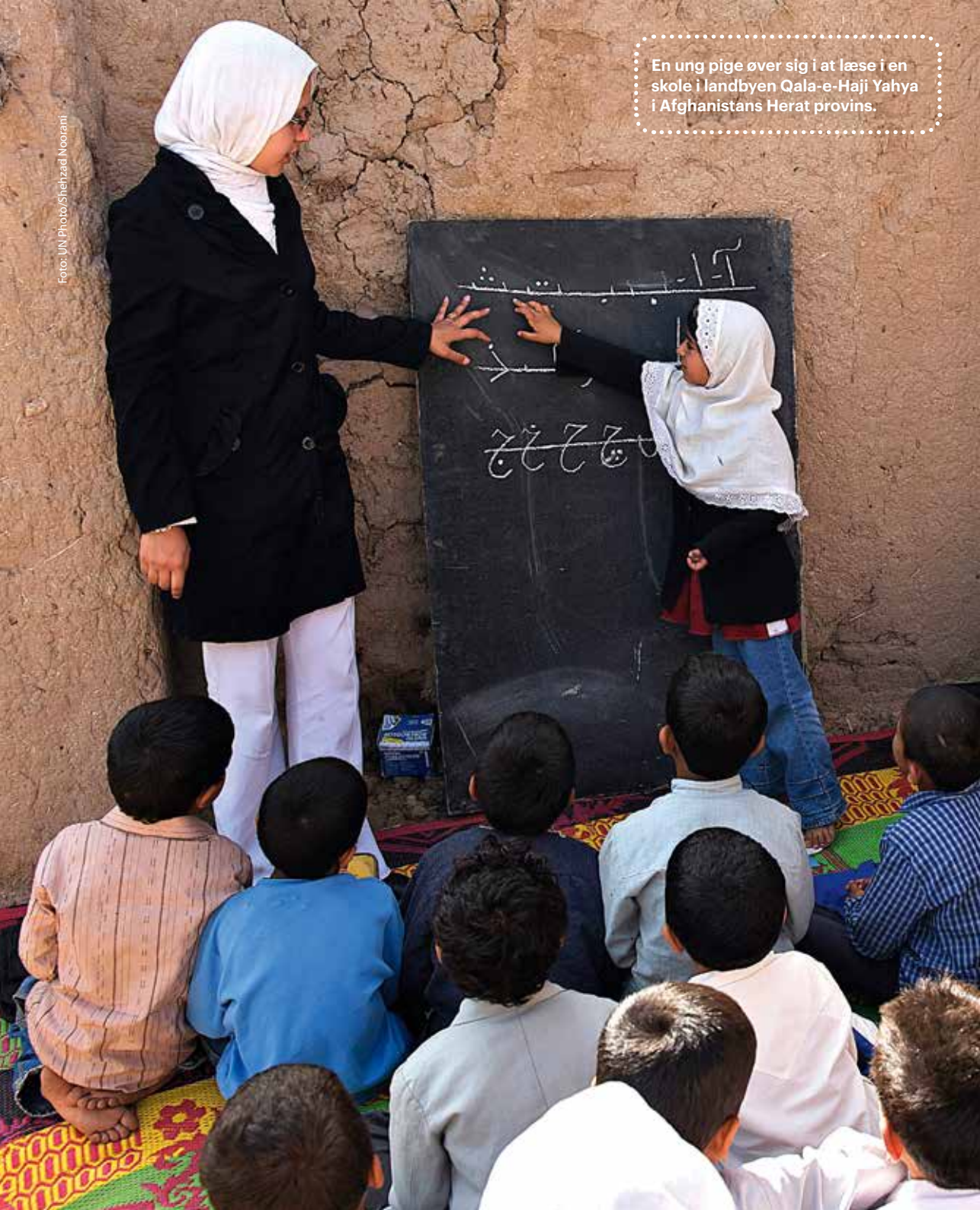
Otte 2015-mål bliver til 17 verdensmål for bæredygtig udvikling

2015-målene var aldrig tiltænkt som slutmål. Processen for at udvikle opfølgende mål påbegyndtes langt inden 2015-målene havde deadline. De nye verdensmål (som du kan læse mere om i bogens sidste kapitel) tager udgangspunkt i arbejdet med 2015-målene.

Nogle af de mål, som ikke blev nået, er styrket. De nye mål, som skal nås inden 2030, har et meget større fokus på miljømæssig bæredygtighed og ikke mindst på global opvarmning, som er en af vores tids største udfordringer.

De fælles globale målsætninger for udviklingen frem til 2030 indebærer uden tvivl et af de største historiske spring i vor tid. Såfremt de skal kunne nås inden deres deadline, vil det kræve en langt større indsats for at få alle mennesker, alle lande og alle regioner med. Det er i sandhed ambitiøst. Men ingen af de nye mål er umulige at nå. Tværtimod, de ligger indenfor rækkevidde. Og udviklingsstatistikken de sidste årtier har lært os, at det er absolut muligt at opnå store fremskridt inden for kort tid.

En ung pige øver sig i at læse i en skole i landbyen Qala-e-Haji Yahya i Afghanistans Herat provins.

En kvinde bygger en lampe med solceller, Barefoot College, Indien.

Del II: Verdens tilstand

Kaffe er en af Timor-Lestes vigtigste afgrøder og indbringer vigtige indtægter til landet. Magdalena Salsinha, der holder kaffebønnerne på billedet, har arbejdet med at samle kaffebønner siden hun var 15 år gammel.

Fattigdommen falder

FATTIGDOM

Status (2015)	<ul style="list-style-type: none">● 700 millioner mennesker lever i ekstrem fattigdom● Det svarer til 10 procent af jordens befolkning
Tendensen 	<ul style="list-style-type: none">● Fald i alle dele af verden. Mellem 1990 og 2015 faldt den ekstreme fattigdom med tre fjerdedele● Den ekstreme fattigdom blev halveret mellem 2005-2015

Antallet af mennesker, der lever i ekstrem fattigdom, er faldet med én milliard de sidste 15 år. Samtidig er befolkningen vokset med ligeså meget. Der lever fortsat 700 millioner mennesker i ekstrem fattigdom i 2015.⁹

Fattigdom er en af de største årsager til mange af verdens problemer. Fattige mennesker har større risiko for at dø tidligt og for at blive ramt af sygdomme og krig. Det er fattige, der rammes hårdest ved naturkatastrofer, finanskriser, stigende verdensmarkedspriser og andre eksterne kriser.

Fattigdom kan defineres og dermed måles på mange forskellige måder. Den sædvanlige måde er at tælle hvor stor en del af befolkningen, der tjener mindre end en vis sum penge per dag, dvs. en forudberegnet fattigdomsgrænse. Det er ikke indlysende, hvor man skal sætte grænsen mellem

fattig og ikke-fattig, og alt afhængig af, hvor man sætter grænsen, enten øger eller reducerer man antallet af fattige.

Globalt set er den fastsatte grænse for 'ekstrem fattigdom' sat til 1,9 dollars om dagen.¹⁰ Målet justeres efter købekraft (hvad ting koster i forskellige lande, for at få en så retvisende måling som muligt) og for inflation.

Det er dette mål, som oftest anvendes for at måle, om fattigdommen i verden stiger eller falder. Målet i 2015-målene var at halvere andelen af mennesker, som lever under denne fattigdomsgrænse mellem 1990 og 2015. Målet blev nået fem år før deadline. Samlet set er fattigdommen beregnet til at være faldet med næsten 75% de sidste 25 år, en historisk set unik forbedring.¹¹

⁹⁾ Beregninger fra Verdensbanken.

¹⁰⁾ Tidligere 1,25 dollar om dagen. Målet blev justeret i slutningen af 2015 for at passe bedre til virkeligheden. I den seneste rapport om 2015-målene (2015), hvor den ekstreme fattigdomsgrænse var sat til 1,25 dollars om dagen, var det registreret, at antallet af mennesker, der lever i ekstrem fattigdom, er mere end halveret siden 1990, et fald fra 1,9 milliarder til 836 millioner i 2015, svarende til 14%.

¹¹⁾ Verdensbanken: World Monitoring Report 2015.

Afrika syd for Sahara

Østasien

Sydasien

Ulige fremskridt

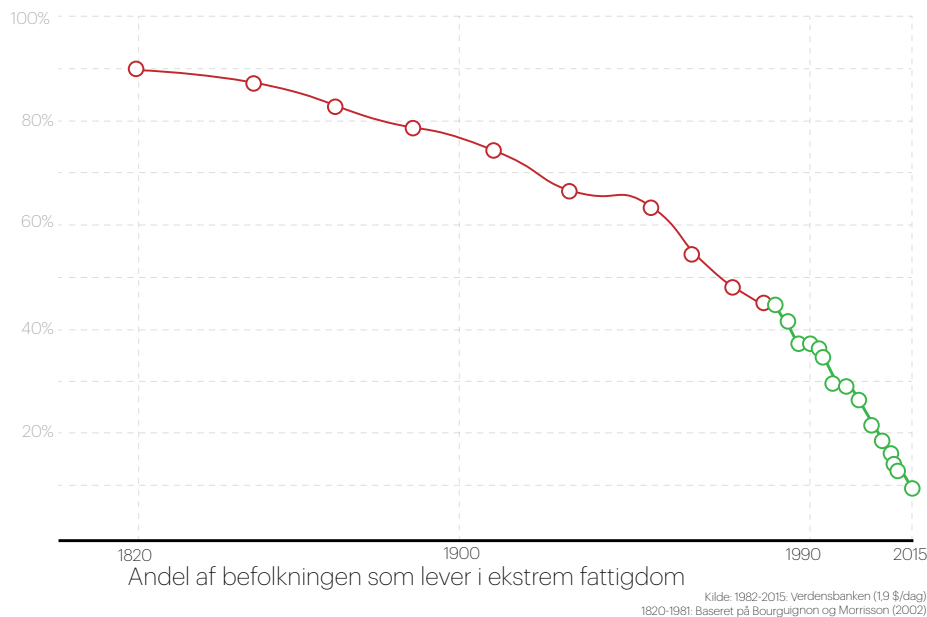
Mens fattigdommen er faldet i alle dele af verden, er udviklingen foregået med forskellig hastighed. Fattigdommen er faldet mest i lande med høj økonomisk vækst. I Kina er den ekstreme fattigdom næsten udryddet efter meget høje niveauer i starten af 1990'erne (se figur).

Derimod begyndte andelen af fattige i Afrika syd for Sahara ikke at falde før et godt stykke inde i 2000-tallet. Beregninger viser, at fire ud af ti mennesker fortsat lever i ekstrem fattigdom i regionen.

Eftersom befolkningen i Afrika syd for Sahara næsten er fordoblet siden 1990, betyder det mindre fald i andelen af fattige, at det totale antal af mennesker, der lever i ekstrem fattigdom,

faktisk er steget. Verdensbanken regner i dag med, at 390 millioner mennesker i Afrika syd for Sahara lever i ekstrem fattigdom.

Udryddelsen af ekstrem fattigdom er inden for rækkevidde

Globalt set faldt antallet af fattige mennesker med næsten én milliard mellem 1990 og 2015. Det er sket på trods af, at vi blev en milliard flere mennesker på jorden.

Flere måder at måle på

Der findes ingen enkelt definition på fattigdom. Og fattigdom kan måles på flere måder. Man skal f.eks. blot hæve fattigdomsgrænsen til 4 dollars om dagen (FN's grænse for middelklasse), for at 65% af jordens befolkning bliver defineret som fattige. I Sydasien og i Afrika tjener mere end 90% af befolkningen mindre end 4 dollars om dagen.

Men fattigdom er et udtryk for mere end blot folks indkomst. FN's Udviklingsprogram UNDP har udviklet et flerdimensionelt mål, som anvender en bredere definition af fattigdom.¹² Det inkluderer adgang til mad og vand, til sund-hedsydeler og til en værdig levestandard. Dette mål indebærer, at 2,2 milliarder mennesker lever under eller i nærheden af denne bredere definerede fattigdomsgrænse.

De fleste lande har desuden deres egne niveauer for, hvad de regner for fattigdom, de såkaldte 'national poverty lines'. Disse er ofte bedre tilpasset måling af fattigdom i de enkelte lande.

¹² Læs mere om UNDP's Multidimensional Poverty Index (MPI) på Human Development Report's hjemmeside hdr.undp.org

»Min drøm er, at mine børn skal blive færdige med skolen og få en eksamen fra universitet, så de kan tage vare på deres familie bedre, end jeg har gjort.«

AT LEVE I FATTIGDOM

Mit navn er Cherry. Jeg er kristen og kommer fra Karen State i Burma. Jeg lever et enkelt liv med min mand, vores to døtre og min brors barn. Mine forældre bor også i nærheden i huset ved siden af. Jeg arbejder som barnepige for udlændinge. Det har jeg gjort i næsten 20 år. Jeg kan godt lide mit job, fordi det gør, at jeg kan passe på min familie. Nu bor jeg i Yangon i et område, hvor nogle er fattige og andre rige. Der findes flere kirker, hvor vi kan mødes og tale med andre, som bor i området. Vi bor i et lille hus af cement og træ. To små rum med et lille køkken og toilet i gården. Det regner meget i Burma, men vores område oversvømmes heldigvis sjældent.

Det vigtigste for mig er mennesker, min familie. Min drøm er, at mine børn skal blive færdige med skolen og få en eksamen fra universitet, så de kan tage bedre vare på deres familie, end jeg har gjort. Min ældste datter vil gerne være lærer, har hun sagt, og min yngste kunstner. Mine børn gør mig lykkelig. Men livet i Yangon er ikke let. Lønnen er lav, og priserne stiger konstant. Alt er dyrt for os. Hvis nogen bliver syg, er det svært at få råd til at gå til lægen. De fleste af mine landsmænd er fattige. Jeg har været heldig, men for mange er det svært at klare livet. Jeg tror, at vores leder, Aung San Suu Kyi, kommer til at gøre livet lettere. Vi må også selv arbejde for, at det skal blive bedre.

Cherry, Burma

Afskaf alle former for fattigdom inden 2030

Den hurtige udvikling, særligt siden år 2000, viser, at det er muligt at afskaffe fattigdom helt inden år 2030. Dette er da også det tydelige mål for verdens lande (læs mere om verdensmålene på side 90).

Global sundhed er blevet langt bedre

GENNEMSNITSLEVEALDEREN

Status (2015)	<ul style="list-style-type: none">• Gennemsnitslevealderen i verden er 70 år• I Afrika syd for Sahara er gennemsnitsalderen i stort set alle lande under 65 år.• Udenfor Afrika syd for Sahara er gennemsnitslevealderen i stort set alle lande over 65 år
Tendensen 	<ul style="list-style-type: none">• Forbedringer i alle dele af verden. Siden 1960'erne er gennemsnitslevealderen steget med 20 år• Flere lande som f.eks. Rwanda, Botswana, Malawi og Zambia har øget gennemsnitslevealderen med mere end 10 år siden år 2000.

Global sundhed måles på en række forskellige måder og omfatter mange forskellige dele af udviklingen i verdens lande. Ofte anvender man brede mål, som sammenfatter mange forskellige indikatorer for, hvordan vi har det. Mål som gennemsnitslevealderen eller børnedødeligheden siger noget om den generelle sundhedstilstand, men også noget om den økonomiske udvikling og fordelingen af resurser.

De nye verdensmål vil gælde fra 2016 til 2030, og samler flere forskellige dimensioner af global sundhed under ét og samme mål.

Det handler om børnedødelighed og mødre-dødelighed, smitsomme sygdomme, seksuel og reproduktiv sundhed, trafikulykker, samt rygning, andet misbrug og andre risikofaktorer.¹³

Gennemsnitslevealder

Den mest almindelige måde at måle global sundhed på er gennemsnitslevealderen.¹⁴ Målingen afspejler gennemsnitslevealderen for personer, som dør i et givent år. Det giver derfor et godt billede af den generelle sundhedstilstand. Målingen opfanger uligheder i en befolkning og eksterne chok såsom katastrofer eller krig og

¹³ Læs mere om de globale mål for bæredygtig udvikling i sidste kapitel af bogen.

¹⁴ Eng: Life Expectancy, oversættes indimellem også med 'forventet levetid'. Målingen måler dog den gennemsnitlige alder på dem, som dør et givent år. Gennemsnitslevealderen er derfor et mere retvisende begreb.

Foto: Kvinder og børn i Mae
Salong, Thailand. Ulf Photo/
Kibae Park

»De fremskridt Rwanda gennemgik på 13 år tog det et land som Danmark over 50 år at gennemgå.«

tidlig børnedødelighed.

Historisk set har gennemsnitslevealderen været lav, som det fremgik af det historiske tilbageblik på side 21-24. Udviklingen de sidste årtier har betydet, at gennemsnitslevealderen på jorden aldrig har været højere, end når du læser dette. I årene fra 1960 til 2015 steg gennemsnitslevealderen på jorden fra 50 til 70 år.¹⁵

Årsagen til denne stigning skyldes fremskridt på mange områder. Det har naturligvis gjort en stor forskel, at færre børn dør inden for deres første leveår. Men dødeligheden er faldet inden for alle aldersgrupper.

1990'ernes tilbagegang var usædvanlig

Siden starten af 1800-tallet har udviklingstendensen været positiv omend ujævn og ind imellem meget langsom. Tilbagegang på sundhedsområdet har været usædvanligt og ofte i forbindelse med store katastrofer, misvækst, tørke, krig eller store infektionssygdomme.

Under 1. Verdenskrig f.eks. faldt gennemsnitslevealderen kraftigt i mange lande både på grund af konsekvenserne af krigen, men også på grund af en stor influenzaepidemi, som blev kaldt den spanske syge.¹⁶

I starten af 1980'erne spredte HIV/AIDS sig hurtigt i mange lande. Viden om sygdommen

var lav, samfundets respons ofte meget langsom, og den medicinske indsats var i begyndelse lille eller ubetydelig. Det var først, da den nye anti-retrovirale medicin blev tilgængelig i starten af 1990'erne, at spredningen blev bremsset.

Konsekvenserne for de lande, der blev hårdest ramt af epidemien, var katastrofale. Det var først og fremmest lande i Afrika syd for Sahara, men lande over hele kloden blev ramt. I 1990'erne faldt gennemsnitslevealderen i omkring 30 lande, i nogle tilfælde med helt op til 10-15 år.¹⁷

Hurtig fremgang i Afrika syd for Sahara siden år 2000

Men siden 2000 har de fleste lande i verden oplevet forbedringer, særligt landene i Afrika syd for Sahara. Fra at ligge stille i 15 år frem til år 2000, steg gennemsnitslevealderen i regionen fra 50 til 58 år. Blandt de lande i verden, hvor gennemsnitslevealderen er steget, har der været størst fremgang i Afrika.

Hurtigst har udviklingen været i Rwanda (se tabellen på næste side). Her er gennemsnitslevealderen steget fra 50 år til 65 år siden år 2000 og er nu blandt de allerhøjeste i Afrika syd for Sahara. De fremskridt Rwanda gennemgik på 13 år tog det et land som Danmark over 50 år at gennemgå i starten af 1900-tallet. Og på det tidspunkt var Danmark allerede flere gange rigere en Rwanda er i dag.

¹⁵ Kilde: Verdensbanken, WDI

¹⁶ Den spanske syge var en usædvanlig dødelig influenzaepidemi, som spredtes over hele verden i slutningen af 1. Verdenskrig. Samlet set er det beregnet, at mellem 50 og 100 millioner mennesker døde under epidemien.

¹⁷ www.gapminder.org

GENNEMSNITSLEVEALDER: HVOR ER DET GÅET HURTIGST?

	2000	2015	(forandr.)
Rwanda	50 år	67 år	+17 år
Botswana	52 år	66 år	+14 år
Malawi	46 år	60 år	+14 år
Eritrea	49 år	63 år	+14 år
Zambia	46 år	59 år	+13 år
Burundi	48 år	60 år	+12 år
Etiopien	53 år	64 år	+11 år
Uganda	50 år	61 år	+11 år
Burkina Faso	53 år	63 år	+10 år
Congo (Braz.)	53 år	62 år	+9 år

GENNEMSNITSLEVEALDER: HVOR ER DET GÅET LANGSOMST?

	2000	2015	(forandr.)
Syrien	74 år	70 år	-4 år
Lesotho	50 år	49 år	-1 år
Mexico	75 år	75 år	0 år
Paraguay	74 år	74 år	0 år
Georgien	72 år	73 år	+1 år
Dominikanske Rep.	73 år	74 år	+1 år
El Salvador	73 år	74 år	+1 år
Filippinerne	69 år	70 år	+1 år
Malaysia	74 år	75 år	+1 år
Panama	77 år	78 år	+1 år

Kilde: Gapminder

BØRNEDØDELIGHED

Status (2015)	<ul style="list-style-type: none"> • 16.000 børn under fem år dør hver dag, ofte på grund af sygdomme, der kan behandles, mangel på mad, vand og adgang til lægehjælp • Værest står det til i Afrika syd for Sahara, hvor 8,3 procent af alle børn dør inden femårsalderen. • 1 million børn dør i løbet af deres første dag og endnu 1 million dør i løbet af deres første uge.
Tendensen 	<ul style="list-style-type: none"> • Faldt i alle dele af verden. Mellem 1990 og 2015 faldt børnedødeligheden med 53%. • Børnedødeligheden falder tre gange hurtigere i dag end i starten af 1990'erne

Børnedødelighed

Et andet mål for global sundhed er børnedødelighed. Målingen viser, hvor stor en andel af alle børn, der dør inden en vis alder, ofte fem år.¹⁸ På samme måde som med gennemsnitslevialderen giver målet et godt billede af den generelle sundhedstilstand i et land, da det reflekterer mange aspekter af social og økonomisk udvikling. På det individuelle plan er det desuden en af de absolut vigtigste ting i vores liv, nemlig chancen for vores børns overlevelse.

Statistikken omkring børnedødelighed giver grund til både glæde og fortvivelse. Glæde, fordi børnedødeligheden er faldet i alle dele af verden i en accelerende fart. Siden år 2000 har nogle af verdens fattigste lande gjort fantastiske fremskridt omkring forbedring af børns sundhed. Fortvivelse, fordi omfanget af fattigdomsrelateret børnedødelighed er katastrofal og lamslående. Trods fremskridt dør næsten seks millioner børn under fem år, de fleste af sygdomme og årsager, der kunne have været forhindret. Det svarer til 16.000 børn om dagen. I Nigeria alene dør 2000 børn under fem år hver dag, og

i Indien er tallet oppe på 3.500 per dag, hvilket svarer til mere end én million på årsbasis.

Der findes ingen anden dødsårsag, der kommer i nærheden af det antal dødsfald, som fattigdom forårsager. Hverken krig, terrorisme eller naturkatastrofer er nogensinde kommet op i nærheden af det fattigdomsrelaterede dødstal.

16.000 børn per dag er et meget stort antal. Til sammenligning omkom 250.000 mennesker ved tsunamien i Sydøstasien i december 2004. Børnedødeligheden i verden svarer til to nye tsunamikatastrofer om måneden. Hver måned året rundt. Forskellen er, at det ikke sker som en pludselig og uventet katastrofe. Tværtimod ved vi med sikkerhed, at det vil ske, hvor det vil ske, og tilmed hvorfor det sker. Og vi har værktøjerne til at stoppe det. Som i mange andre tilfælde er det et spørgsmål om prioriteringer.

¹⁸ Under Five Mortality. Indimellem bruger man begrebet spædbarnsdødelighed (Infant Mortality), hvor man fokuserer på børn under etårsalderen.

Foto: UNICEF/Bismarck Swangin Lembu

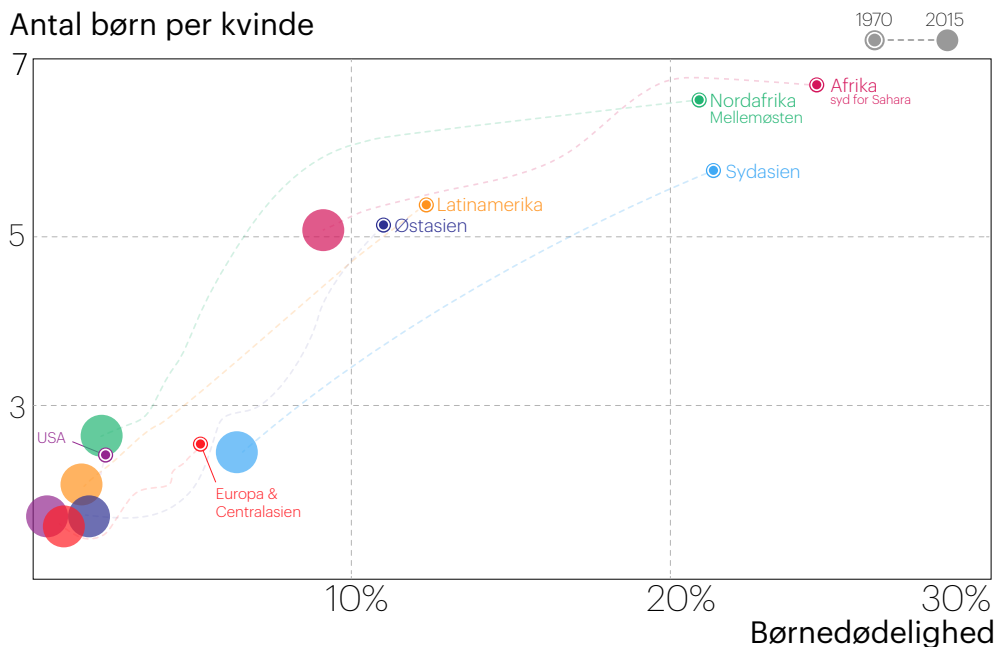
En pige i Somalia får
en dosis poliovaccine
gennem munden.

BØRNEDØDELIGHED: EKSEMPLER PÅ STORE FREMSKRIDT

	2000	2015	(forandr.)
Maldiverne	4,4%	0,9%	-81%
Rwanda	18%	4%	-77%
Cambodia	11%	3%	-73%
Senegal	13%	5%	-65%
Mongoliet	6%	2%	-64%
Congo (Braz.)	12%	5%	-63%
Tanzania	13%	5%	-62%
Malawi	17%	7%	-62%
Liberia	18%	7%	-62%
Etiopien	15%	6%	-59%

Kilde: Gapminder

Antal børn per kvinde

»Der findes ingen anden dødsårsag, der kommer i nærheden af det antal dødsfald, som fattigdom forårsager.«

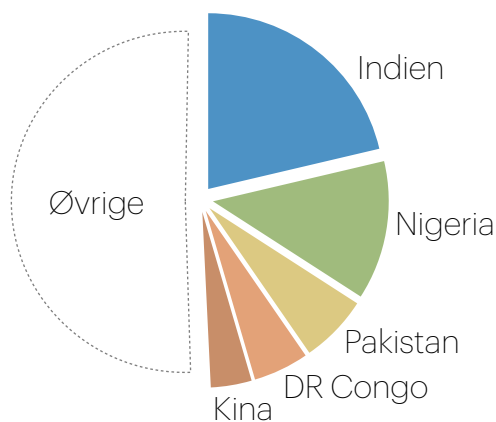
Hvor store er fremskridtene??

I 1990 døde 13 millioner børn før femårsalderen. Det svarer til ni procent af alle nyfødte børn. I 2015 er børnedødeligheden beregnet til at være faldet til 5,9 millioner eller 4,3 procent. Det svarer til en halvering på 25 år. Samlet set har fremskridtene siden 1990 reddet næsten 100 millioner børn, hvoraf halvdelen er fra Kina og Indien

Årsager

En stor del af fremgangen skyldes forbedringer af de sociale og økonomiske vilkår som følge af højere indkomster og generelt forbedrede levevilkår. En anden stor del skyldes en målrettet indsats for at bekæmpe specifikke problemer og sygdomme. FN vurderer, at den store mæslinge-vaccinationsindsats de seneste år har reddet over 15 millioner børns liv. I dag får 85% af verdens børn vaccination mod mæslinger. Bistandsstøtte til myggenet og behandling af malaria menes at have reddet mere end seks millioner liv, hvoraf de fleste er børn.¹⁹

Fem lande står for halvdelen af verdens børnedødelighed

¹⁹⁾ UNDP MDG 2015

Langt færre dør af AIDS

HIV/AIDS	
Status (2015)	<ul style="list-style-type: none">• 35-40 millioner mennesker lever med HIV• Ca. 1,2 millioner mennesker dør hvert år pga. AIDS• Ca. 2 millioner mennesker smittes med HIV hvert år
Tendensen 	<ul style="list-style-type: none">• Langt færre dør af AIDS-relaterede sygdomme. Siden 2004 er det årlige dødstal faldet med 42%.• Antallet af HIV-smittede per år er faldet med 35% siden 2000. Blandt nyfødte børn er tallet faldet med hele 58%• I 2014 fik 41% af alle HIV-smittede anti-retroviral medicin. Det er en fordobling på fire år

HIV/AIDS – en epidemi som forandrede alt

Siden HIV-viruset blev opdaget i starten af 1980'erne, er antallet af HIV-smittede vokset til en global epidemi. Værst ramt blev en række lande i det sydlige Afrika, men sygdommen spredte sig til de fleste lande i verden. I dag lever cirka 37 millioner mennesker med HIV. For de værst ramte lande blev konsekvenserne katastrofale. Mange lande, og særligt Afrika syd for Sahara, oplevede i 1990'erne stor tilbagegang i gennemsnitslevealderen, i børnedødelighed og indkomster. Sygdommen påvirkede alle dele af samfundet.

Fra sikker død til kronisk (men behandlingsmulig) sygdom

I starten af 1990'erne var AIDS vokset til en af de største globale bekymringer og sygdommen skabte panik, rædsel og myter i hele verden. AIDS var den førende dødsårsag blandt mennesker under 44 år, selv i rige lande. Rædslen byggede delvist på manglende viden om smittefaren. Det var tabubelagt og svært at tale åbent

om sygdommen, som i første omgang var en seksuelt overført sygdom. Fremfor alt byggede rædslen på det faktum, at for de allerfleste mennesker, som blev smittet med HIV-viruset, var der tale om en sikker dødsdom. I denne periode var over 20 millioner mennesker allerede smittet, og i visse lande i det sydlige Afrika var mere end hver tiende person mellem 15 og 50 år smittet med HIV. I Zimbabwe, Botswana og Lesotho var tallene særligt høje og på henholdsvis 27% (Zimbabwe) og 22% (Botswana og Lesotho).

I 1997 kom det første medicinske gennembrud i form af en ny medicin (HAART, Highly active antiretroviral therapy). Dette gennembrud forandrede sygdommen fra en sikker dødsdom til en kronisk sygdom. I starten var prisen for medicinen på 10.000 dollars om året, hvilket var langt over, hvad de fleste mennesker og lande kunne betale. Men lidt efter lidt faldt prisen og blev langt mere overkommelig.

I takt med at medicinen er blevet mere effektiv, og at prisen er faldet, er antallet af smittede under behandling steget dramatisk. En stor del

Foto: En familie får foretaget medicinske undersøgelser for de vender hjem fra Kalima lejren for internt fordrevne mennesker i Nyala i det sydlige Darfur. UN Photo/Albert Gonzalez Farran

af omkostningerne er dækket gennem bistand og globale indsamlinger via den Globale Fond, som muliggør, at medicinen nu er tilgængelig for langt de fleste.²⁰ Niveaueet for 'hvor syg' man skal være for at have ret til medicinen har varieret fra land til land, men er faldet fra år til år. I dag anbefaler sundhedsorganisationen WHO, at alle smittede som udgangspunkt skal tilbydes medicin.

Flere resurser har givet resultat

I dag bruges der rundt regnet 20 milliarder dollars om året på bekæmpelse af HIV/AIDS epidemien.²¹ Cirka halvdelen af disse kommer fra bistand, hvoraf den allerstørste del kommer fra USA og den Globale Fond. 20 milliarder kan synes som mange penge, men det svarer nogenlunde til dét, som verdens regeringer bruger på militæruddgifter på under 40 dage.²²

²⁰⁾ Læs mere om den Globale Fond for bekæmpelse af AIDS, Tuberkulose og Malaria på www.theglobalfund.org

²¹⁾ UNAIDS

²²⁾ De samlede militæruddgifter i 2014 var 1.776 milliarder dollars, SIPRI

Demokrati

Status (2015)	<ul style="list-style-type: none">• 89 lande klassificeres som frie, 51 som ufrie, og 57 som delvist frie.²³
Tendensen →	<ul style="list-style-type: none">• Set ud fra et langsigtet perspektiv er verden blevet mere demokratisk.• De sidste ti år er der dog flere lande, der har oplevet en forværing af forholdene for demokrati og frihed, end der er lande, der har oplevet en forbedring.

Verden bliver mere demokratisk, i hvert fald på den lidt længere bane. Men vejen dertil er ikke lige til, og den indebærer ofte voldelige kampe og tilbageslag. De seneste års oprør mod diktatur og manglende frihed i Nordafrika og Mellemøsten har krævet mange menneskeliv. Tre regeringer i regionen er blevet væltet af et folkeligt pres - i Tunesien, Libyen og Egypten. I andre lande har presset for demokrati ikke været stærkt nok, eller det er slået ned af regimet. I Syrien eskalerede protesterne og regimets modoffensiv sig til en reel borgerkrig, der har lagt landet i ruiner. Da denne bog blev skrevet, var mere end 12 ud af 22 millioner mennesker i Syrien blevet tvunget til at forlade deres hjem, hvoraf ca. 8 millioner er internt fordrevet inde i Syrien, og 4,7 millioner er flygtet til andre lande, hovedsageligt nabolandene. Konflikten har således medført en

strøm af flygtninge, som vi ikke har set siden 2. Verdenskrig.²⁴

Indtil nu er det kun i Tunesien, at en ægte demokratisk proces har slået rod. Noget som tiltrak sig opmærksomhed med Nobels Fredspris i 2015.

Det tager tid at skrive forfatninger, opbygge et flerpartisystem, organisere valg og blive enige om, hvordan et land skal styres. Det er særligt besværligt i de lande, som mangler demokratiske traditioner, og hvor folk ikke er vant til at blive inddraget og få indflydelse. De grupper, som tidligere regerede vil være tilbageholdende med at opgive deres magt.

Når ændringerne ikke går hurtigt nok, er der desuden en risiko for, at folk bliver skuffede og ender med at mene, at "det var bedre før". Vejen til demokrati møder derfor ofte tilbageslag. Oprørene i Nordafrika er dog et stærkt

²³ Freedom in the World - Freedom House. www.freedomhouse.org

²⁴ FN's Flygtningehøjkommissariat, UNCHR.

En kvinde viser sin farvede finger efter at have stemt ved Timor-Lestes præsidentvalg i 2012. Blækmærkerne bruges til at undgå valgfusk som f.eks. at folk stemmer flere gange.

A photograph of a crowded train in India. The train is white with green accents and is moving along tracks. Numerous passengers are hanging off the sides of the train, some holding onto the rails or the train itself. The scene is set in an urban area with power lines and buildings visible in the background. The overall atmosphere is one of a busy, packed mode of public transport.

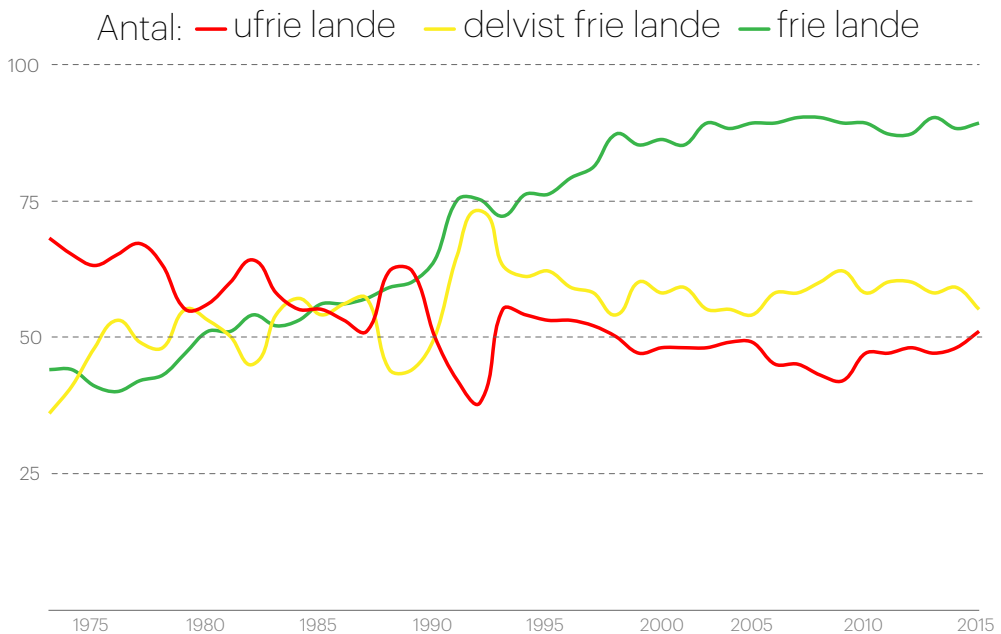
»Verden bliver mere demokratisk, i hvert fald på den lidt længere bane. Men vejen dertil er ikke lige til, og den indebærer ofte voldelige kampe og tilbageslag.«

eksempel på, at det vil blive vanskeligere at holde et folk undertrykt.

Det er vanskeligt at måle graden af demokrati og frihed, men på trods af dette, findes der flere organisationer og forskningsinstitutioner, som forsøger at estimere den retning, som udviklingen går, ud fra forskellige indikatorer.²⁵ Målingerne varierer i kompleksitet og format, men alle peger på, at udviklingen på den lange bane går i demokratisk retning. For at få et så retvisende billede som muligt bør man som altid se på flere forskellige målemetoder. Den amerikanske organisation Freedom House gennemfører en årlig undersøgelse, der ofte refereres til.

Freedom House deler verden op i frie, delvist frie og ufrie lande. Ud fra denne relativt grove analyse er antallet af demokratier i verden mere end fordoblet gennem de sidste 40 år. Der er i dag dobbelt så mange demokratier som diktaturer i verden. I starten af 1970'erne var situationen omvendt.

Grafen nedenfor viser imidlertid, at de demokratiske fremskridt ser ud til at have stagneret de seneste år. En mere detaljeret analyse af Freedom House data viser desuden, at forholdene for demokrati og frihed er forværret i henved 60 lande, uden at det nødvendigvis har flyttet landene over i en anden kategori.

²⁵ Se f.eks.: Freedom House, Polity IV-project, The Economist Democracy Index eller Varieties of Democracy (www.v-dem.net).

Ligestilling

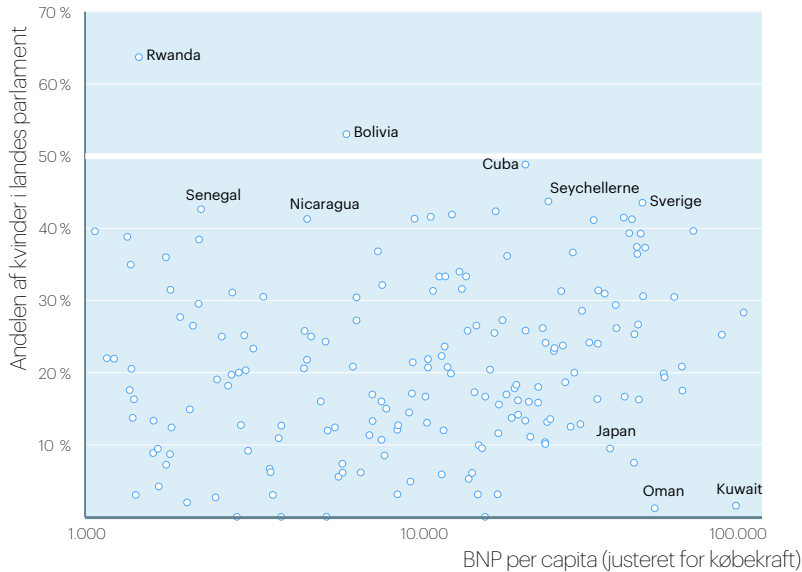
Status (2015)	<ul style="list-style-type: none">• Intet land i verden har opnået fuld ligestilling mellem kønnene, hverken økonomisk, politisk eller socialt.• Én ud af fem parlamentarikere i verden er kvinde.
Tendensen ➔	<ul style="list-style-type: none">• Langsom tendens mod mere ligestilling på de fleste områder.

Foto: UN Photo/Staton Winter

20 ud af verdens cirka 200 lande ledes af en kvindelig regeringschef. Michelle Bachelet Jeria i Chile (t.v.) og Ellen Johnson Sirleaf i Liberia (t.h.) er to eksempler.

Ingen sammenhæng mellem indkomst og ligestilling i parlament

Der er ikke nogen sammenhæng mellem landes indkomstniveau og deres antal af kvinder i politik. Der findes rige lande som Japan, Oman og Kuwait med næsten ingen kvinder i parlamentet, og fattige lande som Senegal, Nicaragua og Bolivia med lige repræsentation af mænd og kvinder. Den største andel af kvinder i parlamentet, finder du i Rwanda.

Den fortsat store ulighed mellem mænd og kvinder er en forhindring for udviklingen i verden. Selvom kampen for ligestilling har medført fremskridt i mange lande og på mange områder, har piger og kvinder færre muligheder og mindre magt. Kvinder diskrimineres på de fleste områder: sundhedsmæssigt, økonomisk, politisk, på uddannelsesområdet og på arbejdsmarkedet for at nævne bare nogle af områderne.

Kvinder tjener mindre end mænd i alle lande i verden, og de udgør kun 40% af verdens lønmodtagere. I nogle dele af verden er mindre end en femtedel af lønansatte kvinder. Desuden udfører kvinder hele tre fjerdedele af alt ikke-betalt arbejde.²⁶

I 1995 blev der afholdt en stor global konference i Beijing om ligestilling i verden. 20 år efter Beijing-erklæringen blev underskrevet med intentionen om at øge kvinders magt og indflydelse, udgør kvinder stadig kun en femtedel af alle parlamentarikere. Det er godt nok dobbelt så mange som i 1995, men langt fra det globale mål på 30%. Den samme tendens viser kønsfordelingen blandt verdens politiske ledere. I 2015 var kun 20 ud af verdens 200 lande, svarende til ni procent af jordens befolkning, ledet af en kvindelig regeringschef, herunder bl.a. Tyskland, Brasilien, Argentina, Chile, Bangladesh og Polen.

²⁶) UNDP, Human Development Report 2015.

Langsom forbedring over tid

Der er flere forskellige måder at måle ulighed mellem kønnene på. UNDP's årlige Human Development Report har introduceret et sammensat indeks for ligestilling (Gender Inequality Index - GII)²⁷, som måler ligestilling på tre områder: reproduktiv sundhed, magt og indflydelse, samt økonomi og arbejdsmarked.

Ifølge dette indeks går verden mod mere ligestilling, selvom det går langsomt. På globalt plan er ligestillingssituationen gennem de seneste 15 år gået fra at være lige så ulige som Algeriet til det noget mere lige Tyrkiet. Der er næppe tale om raket fart. Med denne hastighed kommer det til at tage 90 år før vi vil opnå fuld ligestilling mellem mænd og kvinder. Andre indsamlede målinger på ligestilling viser samme tendens; langsomme forbedringer og store forskelle mellem lande.

World Economic Forum har gennem de sidste ti år anvendt andre og mere detaljerede indikatorer i et lignende indeks (Global Gender Gap Index - GGGI). Dette indeks viser, at der er større ligestilling på nogle områder end andre. Der er for eksempel mindre ulighed på områder som sundhed og uddannelse end på økonomi og politik.

I alle målinger ender visse lande dog altid i top, det gælder for eksempel de nordiske lande, Tyskland, Holland og Belgien. Men ifølge UNDP's indeks er Slovenien og Schweiz blandt verdens mest lige lande, og i World Economic Forums måling ligger Rwanda og Filippinerne på top 10-listen.

Den manglende ligestilling mellem kønnene har dødelige konsekvenser

Sammensatte indeks kan være gode til at måle

VERDEN S MEST LIGE LANDE

	Global Inequality Index, UNDP	Global Gender Gap Index, WEF
1	Slovenien	Island
2	Schweiz	Norge
3	Tyskland	Finland
4	Danmark	Sverige
5	Østrig	Irland
6	Sverige	Rwanda
7	Holland	Filippinerne
8	Belgien	Schweiz
9	Norge	Slovenien
10	Italien	New Zealand

²⁷⁾ Gender Inequality Index Human Development Report, www.hdr.undp.org

²⁸⁾ Global Gender Gap Index World Economic Forum (www.weforum.org)

overordnede tendenser, men de er dårlige til at forklare, hvor ulighederne i praksis ligger, og hvilke konsekvenser de har. Derfor bør man også se på de enkelte indikatorer for helt at forstå ligestillingsproblemet. Mødredødelighed er den yderste konsekvens af kvinders manglende ligestilling. Hundre tusinder af kvinder mister hvert år livet i forbindelse med graviditet og fødsel. Selvom der er sket betydelige fremskridt siden år 2000, og mødredødeligheden er blevet halveret, dør der stadig næsten 300.000 kvinder om året pga. manglende adgang til sundheds-personale, jordemødre og læger.

I lande med et udviklet sundhedsvæsen er mødredødelighed derimod sjælden, mens risikoen for at dø i forbindelse med en graviditet i en lang række fattige lande er 1 ud af 20. I Tchad anslæes det, at dødsårsagen for hver femtende pige er komplikationer i forbindelse

med graviditet eller fødsel.

Ligestilling og de nye verdensmål

De nye verdensmål omfatter mange af de områder, hvor kvinder diskrimineres. Det gælder kvinders økonomiske og politiske deltagelse i samfundet, løndiskriminering, reproduktiv sundhed, mødredødelighed, såvel som vold mod kvinder, trafficking, prostitution og omskæring.

FN's befolkningsfond UNFPA vurderer, at mellem 100 og 140 millioner kvinder har været tvunget til omskæring. Med den nuværende befolkningstilvækst betyder det, at yderligere 15 millioner piger vil blive udsat for omskæring frem mod 2030. UNFPA har også beregnet, at én ud af tre kvinder udsættes for vold eller seksual vold af sin partner eller nære slægtning.²⁹

VERDEN'S MINDST LIGE LANDE

	Global Inequality Index, UNDP	Global Gender Gap Index, WEF
1	Yemen	Yemen
2	Niger	Pakistan
3	Tchad	Syrien
4	Afghanistan	Tchad
5	Elfenbenskysten	Iran
6	Mali	Jordan
7	DR Congo	Marokko
8	Tonga	Libanon
9	Centralafrikanske Republik	Mali
10	Liberia	Egypten

²⁹ Læs mere om de globale mål for bæredygtig udvikling i sidste kapitel af bogen.

Frivillige sundhedsarbejdere går gennem West Point i Monrovia. De frivillige foretog kontaktsporing ved smitte, lokaliserede sygdomstilfælde og skabte generel opmærksomhed omkring ebola og forebyggelsen af smitte under det store ebola-udbrud i 2014-2015.

Humanitære kriser og katastrofer

Status (2015)

- En række store og samtidige humanitære kriser har drevet flere mennesker på flugt fra deres hjem end i nogen anden periode siden 2. verdenskrig.
- De fleste af disse kriser skyldes en eller anden form for væbnet konflikt eller krig, men også flere naturkatastrofer og sygdoms-epidemier har forårsaget store kriser.

Tendensen

- Trods det store antal kriser netop nu er antallet af dødssofre som følge af krig og naturkatastrofer lavere end tidligere.
- I det 21. århundrede døde ca. 100.000 mennesker om året i gennemsnit i forbindelse med naturkatastrofer. I midten af det 20. århundrede var tallet dobbelt så højt og i starten af det 20. århundrede var tallet tre til fem gange højere. Og dette til trods for, at jordens befolkning er blevet meget større.

Netop som denne bog skrives (slutningen af 2015) er vi vidne til flere alvorlige humanitære kriser rundt omkring i verden. Behovet for nødhjælp er større end nogensinde. Voldelige konflikter i Syrien, Afghanistan, Irak, Sydsudan og Den Centralafrikanske Republik har drevet flere mennesker på flugt, end vi har oplevet siden 2. Verdenskrig. Samtidig foregår der en række andre alvorlige og langvarige kriser, såsom væbnede konflikter i den Demokratiske Republik Congo, Somalia, Sudan og Yemen. Til listen af voldelige konflikter ligger desuden de kriser, der er opstået som følge af dødelige sygdomspestidier såsom Ebola-epidemien i Liberia, Sierra Leone og Guinea, samt en række store naturkatastrofer som tyfonen Haiyan på Filippinerne i 2013, jordskælvet i Nepal i april 2015 og tørke i Somalia og Mellemamerika.

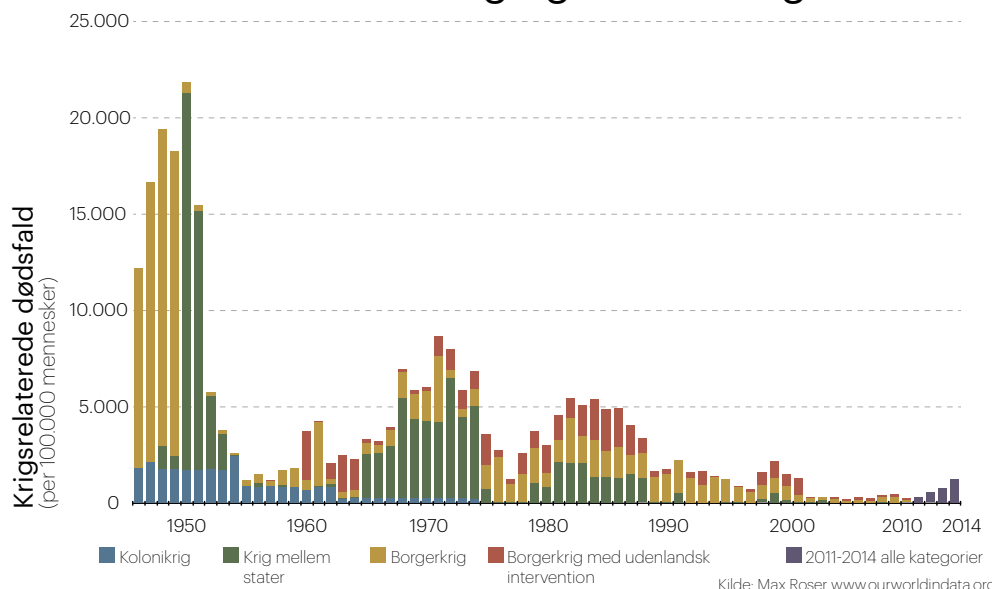
Kræver mange resurser

Kriser som disse skaber akut nød og lidelse, og kræver mobilisering af mange resurser på meget kort tid for at redde menneskeliv. Samtidig er der brug for tidlige tiltag til genopbygning af landet og til at indlede en forsoningsproces eller til bearbejdning af begivenheden. Overgangen fra den akutte nødsituation til genopbygning er vigtig. Landet er ofte særlig sårbart over for følgekriser og nye problemer. Det er derfor afgørende at fokusere på hurtig opbygning af modstandskraft og langsigtet udvikling.

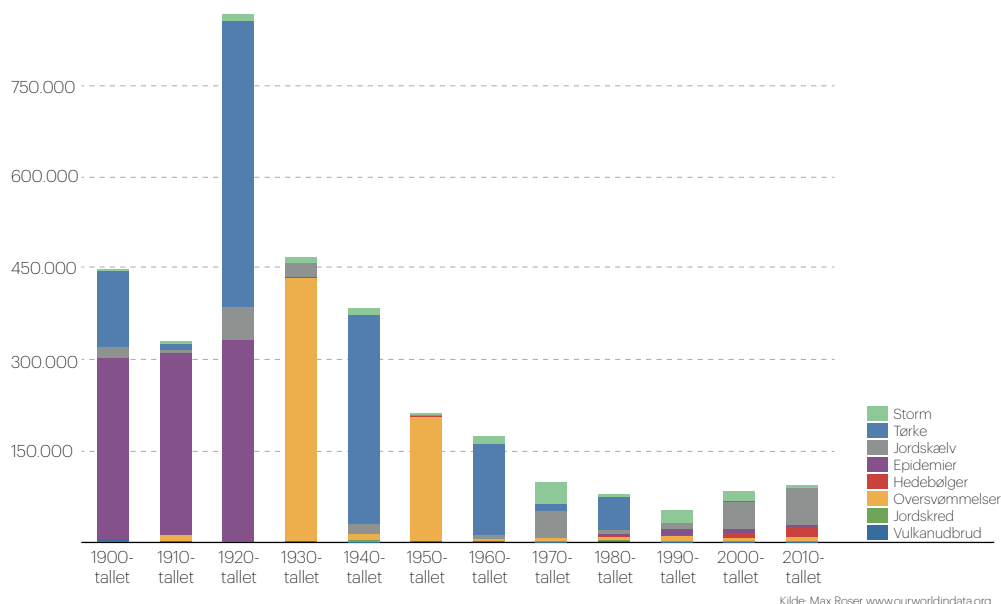
Udover de mange resurser kræver store humanitære kriser en effektiv koordinering af indsatsen fra de mange hjælpeorganisationer, FN-institutioner, donorlande og mennesker, der deltager. Og dette i en krisesituation, der per definition allerede er meget kaotisk og vanskelig at håndtere.

I 2010 indtraf en af de værste katastrofer i nyere tid. Et stort jordskælv rystede det allerede

Andelen som dør i krig og konflikt stiger ikke

Antal døde per år i katastrofer (i gennemsnit per årti)

Kilde: Max Roser www.ourworldindata.org

fattige Haiti med et epicenter kun 25 kilometer fra hovedstaden Port-au-Prince. Haiti, hvis nationale indkomst var lavere end de fleste afrikanske lande, var meget dårligt rustet til at håndtere denne katastrofe. I de første to uger efter jordskælvet blev landet ramt af mere end 50 store efterskælv, som hver især var over 4,5 på den såkaldte Richter-skala. Mindst 100.000 mennesker mistede livet i katastrofen. Genopbygnings-processen har været besværlig og langvarig.

Spiller udviklingsniveau nogen rolle?

Spillede det nogen rolle, at Haiti var det fattigste land på den vestlige halvkugle, da jordskælvet indtraf? Ja, uden tvivl. Fattige lande er ofte dårligere rustet til at håndtere chok og kriser. Selvom jordskælv, tørke og

oversvømmelser rammer både rige og fattige lande, rammes befolkningen i fattige lande altid hårdere. Betydningen af social og økonomisk udvikling for en befolknings sårbarhed over for katastrofer fremgår tydeligt af antallet af dødsfald gennem de sidste 100 år. I takt med at lande er blevet mere udviklede og har forbedret deres modstandsdygtighed, er antallet af døde som følge af naturkatastrofer faldet drastisk. Gennem de første årtier i 1900-tallet døde i gennemsnit mere end en halv million mennesker om året som følge af naturkatastrofer, først og fremmest sygdoms-epidemier, tørke og oversvømmelser. Men dødeligheden er faldet enormt inden for alle disse typer af naturkatastrofer.

NEPAL: OPBYGNING AF STØRRE MODSTANDSDYGTIGHED, BYGNING FOR BYGNING

“Dalen, som Nepals hovedstad Kathmandu ligger i, har alle de risikofaktorer, som holder udviklingseksperter vågne om natten: en tætpakket befolkning, dårlig infrastruktur, seismisk aktivitet og befolkningsgrupper, der er særlig svære at nå ud til.” Det var ordene fra Helen Clark, chef for UNDP, efter jordskælvet, som ramte Nepal og det nordlige Indien den 25. april 2015, og målte 7,9 på richterskalaen. Mere end 15 kraftfulde efterskælv rystede Nepal i de 24 timer, der fulgte det første store jordskælv. Det er den værste naturkatastrofe, der har ramt Nepal siden jordskælvet i 1934.

Den ødelæggende katastrofe i Nepal er imidlertid et godt eksempel på, hvordan regeringer og udviklingsorganisationer kan samarbejde om at begrænse konsekvenserne af en naturkatastrofe. Man har længe vidst, at risikoen for, at et større jordskælv kunne ramme denne sårbare region når som helst, var stor. Derfor har UNDP og andre udviklingsorganisationer arbejdet i Nepal i mange år på både katastrofebyggelse og responsplaner, og Nepals regering er gået i spidsen for indsatsen for at stramme lovgivningen omkring nye bebyggelser og ombygning af eksisterende bygninger.

Efter det store jordskælv i 1988, havde Nepals regering med hjælp fra UNDP forsøgt at formulere en national vedtægt for byggeri (“National Building Code”). Kathmandus tre distrikter omfatter tre forskellige kategorier af bygninger: historiske bygninger, bygninger bygget før jordskælvet i 1988 og bygninger bygget efter jordskælvet i 1988.

Foreløbige vurderinger efter jordskælvet i 2015 viste, at de bygninger, som var mest ødelagte, hørte under en af de to første kategorier af bygninger. Hvorimod de fleste af de nye og forstærkede bygninger i den tredje kategori, bygget efter 1988, stadig stod og synes relativt intakte.

Vi kan ikke undgå forekomsten af naturfænomener såsom jordskælv, storme og oversvømmelser. Men vi kan begrænse deres indvirkning gennem forebyggelse og beredskabstiltag, og derved undgå, at de manifesterer sig som reelle katastrofer. Fattige lande og lokalsamfund er mere sårbare over for naturkatastrofer. Ved at fokusere på risiko-oplyst udvikling og opbygning af modstandsdygtige samfund kan vi fastholde opnåede udviklingsresultater og redde liv.

Foto: UNDP/Laxmi Prasad Ngeethusi

I april 2015 blev Nepal ramt af det værste jordskælv i over 80 år. Det resulterede i massive ødelæggelser med over 9.000 omkomne og 23.000 sårede, imens at mere end 600.000 bygninger blev destrueret.

Foto: Hanoi, UN Photo/Kibae Park

Miljømæssig bæredygtighed og klima

Status (2015)	<ul style="list-style-type: none">• Mængden af kuldioxid i atmosfæren, som er en af årsagerne til drivhuseffekten, er højere i dag, end den har været meget længe, formentlig højere end i 32 millioner år.• Gennemsnitstemperaturen på jorden de sidste par år er højere end nogensinde tidligere målt. Stort set alle år i det 21. århundrede har været varmere end i det 20. århundrede.• Ni ud af ti mennesker på jorden har adgang til rent drikkevand. Men tre ud af ti savner stadig ordentlige toiletforhold.• Omkring 900 millioner mennesker lever i slumområder i byer.
Tendensen 	<ul style="list-style-type: none">• Miljømæssig bæredygtighed er et af de få områder, hvor statistikken viser en delvis negativ trend. Af de otte 2015-mål var det kun dette mål, hvor udviklingen gik den forkerte vej.• Mellem 1990 og 2015 steg det globale kuldioxidudslip med 50%.

Miljømæssig bæredygtighed og klima rummer mange områder, som hver især kræver særskilt analyse og specifikke globale målsætninger. Det er derfor umuligt at svare entydigt på, om udviklingen inden for miljøområdet har været positiv eller negativ.

Utvivlsomt varmere

2014 var det varmeste år på jorden siden målingerne startede i 1880. Og målingerne af de første ti måneder af 2015 peger på, at 2015 bliver et nyt rekordår. Det betyder, at 15 ud af de 16 varmeste år, som nogensinde er blevet målt, alle har fundet sted i årene efter år 2000.

Temperaturen på jorden påvirkes af mange forskellige faktorer og kan variere meget fra år til år, fra måned til måned og mellem forskellige dele af verden. Der er dog ingen tvivl om, og klimaforskerne er enige om, at den globale gennemsnitstemperatur på jorden er steget i løbet af det sidste århundrede i takt med et større udslip af drivhusgasser i atmosfæren.

Af de otte 2015-mål som FN's medlemslande vedtog i begyndelsen af år 2000 omhandler mål syv miljømæssig bæredygtighed. Det er det eneste mål, hvor der har været en reel tilbagegang på det globale plan, og den væsentligste årsag til det, er den stigende udledning af drivhusgasser. Den globale temperaturstigning er en konsekvens af det øgede udslip af drivhusgasser inklusiv CO₂ i atmosfæren. Det er et faktum, vi ikke længere kan lukke øjnene over for.

Udledningen af kuldioxid er i dag 50% højere, end den var i 1990 på trods af, at de fleste forskere er enige om, at vi bør ligge langt under niveauet i 1990. Desuden steg udledningen af kuldioxid hurtigere i 00'erne end den gjorde i 1990'erne. Selvom der er skærpet opmærksomhed på området, og der hersker videnskabelig og politisk enighed om, at udslippet bør reduceres, går det altså fortsat den forkerte vej. Den store

økonomiske vækst i mellemindkomstlande de seneste år har bidraget til en stigning i udslippet af drivhusgasser, selvom det fortsat er højindkomstlandene, som står for langt den største andel af udledningen (se grafen på næste side).

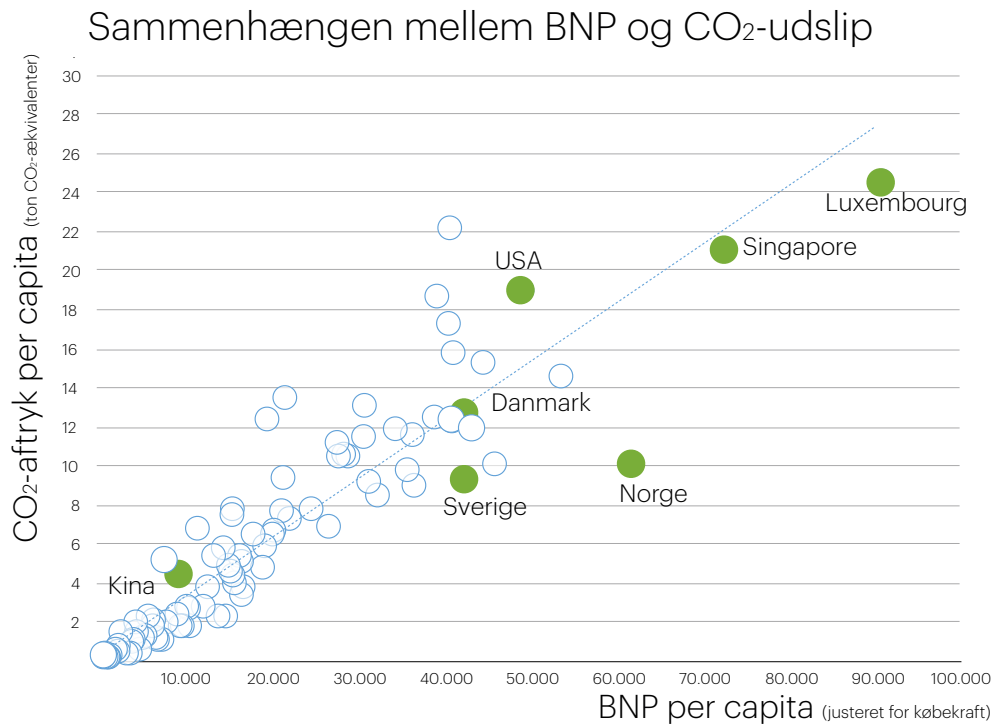
Den globale opvarmning er en trussel mod hele menneskeheden. Selv med små temperaturstigninger risikerer opvarmningen at få en negativ indvirkning på udviklingen – især i de fattigere lande. Oversvømmelser, mangel på vand, nedsat fødevarerproduktion og højere fødevarerpriser, problemer som allerede nu forårsager hungers-nød, er nogle af de konsekvenser, som truer udviklingen i mange fattige lande.

UNDP's Human Development Report har i flere år sat fokus på forskning, der dokumenterer de negative indvirkninger af klimaforandringerne. Og det er tydeligt, at de, der er i størst risiko for at blive berørt af konsekvenserne af klimaforandringerne, er de fattigste lande. Det skyldes til dels, at de er mindre modstandsdygtige og har færre resurser til at tilpasse sig klimaforandringerne, og dels, at disse lande allerede i dag rammes hårdt af klimarelatede katastrofer.

Der er en klar sammenhæng mellem fattigdom og miljørelaterede katastrofer. Ligesom der er en klar sammenhæng mellem fattigdom og miljørelaterede dødsfald: jo fattigere et land er, desto større er risikoen for at dø af årsager forbundet med et dårligt miljø. F.eks. dør omkring to millioner mennesker hvert år af dårligt indeklima som følge af, at mad laves over åben ild i stedet for på et moderne komfur, der ikke foruener luften i hjemmet.

I Human Development Report 2011 vurderes det, at halvdelen af verdens underernærede og halvdelen af al børnedødelighed er miljørelateret. Det handler om mangel på mad og vand, tørke og oversvømmelser, alle faktorer som risikerer at forværrer yderligere som følge af klimaforandringerne. I 2015 advarede Verdensbanken om, at over 100 millioner mennesker er i risiko for at falde tilbage i fattigdom allerede inden for de næste 15 år på grund af klimaforandringer.

»Oversvømmelser, mangel på vand, nedsat fødevarerproduktion og højere fødevarerpriser, problemer som allerede nu forårsager hungersnød, er nogle af de konsekvenser, som truer udviklingen i mange fattige lande.«

Kilde: Global Footprint Network, www.footprintnetwork.org

Foto: Forurenet vand i Karail, et slumkvarter i Dhaka. UN Photo/Kibae Park

»Fremskridt i etableringen af kloaker og sanitet har ikke været helt så imponerende som inden for adgangen til forbedret drikkevand.«

HVORDAN KLIMAFORANDRINGERNE PÅVIRKER UDVIKLINGEN I VERDEN

- **Oversvømmelser.** Et varmere klima vil skabe stigende vandstande, der fører til oversvømmelser. Nogle ø-stater, såsom Maldiverne, risikerer at forsvinde fuldstændigt under havets overflade.
- **Mangel på vand.** Smeltende gletschere vil ikke kun føre til stigende vandstande, men også til en voksende mangel på rent drikkevand.
- **Nedsat fødevarerproduktion.** Et varmere klima påvirker nedbøren, temperaturen og adgangen til vand til brug for vanding. Dermed påvirkes også tilgængeligheden af fødevarer i fattige områder. Ifølge nogle beregninger, vil en temperaturstigning kunne betyde et reduceret udbytte med op til 25% i Afrika syd for Sahara. For nogle afgrøder kan udbyttet blive reduceret med op til 50%.
- **Sundhedstilstand.** Et varmere klima kan føre til spredning af sygdomme i nye regioner. Flere hundrede millioner mennesker er derfor i fare for at blive udsat for f.eks. malaria. En sygdom, som allerede i dag koster omkring én million menneskeliv hvert år.
- **Kollapsede økosystemer.** Biodiversiteten er truet og mange arter er i fare for at uddø, såvel på land som i havene. Allerede omkring halvdelen af verdens koralrev er påvirket af den såkaldte blegning som følge af højere vandtemperaturer.

Vand og sanitet

Det første 2015-mål, som blev nået, var halvering af andelen af jordens befolkningen, som ikke har adgang til rent drikkevand. Målet blev nået tilbage i 2010. I dag har 91% af jordens befolkning fået adgang til forbedret drikkevand sammenlignet med 76% i 1990. Det betyder, at 2,6 milliarder flere mennesker har adgang til rent vand. Rent vand og ordentlige sanitetsforhold er afgørende faktorer for et godt helbred. Manglen på rent vand og dårlige toiletforhold spreder bakterier og infektioner, som dræber millioner af

mennesker hvert år. Det spiller ligeledes ofte en afgørende rolle for succesen af andre sundheds tiltag.

Fremskridt i etablering af kloaker og forbedring af sanitære forhold har ikke været helt så imponerende som for drikkevand. På trods af at mere end to milliarder mennesker har fået adgang til en eller anden form for privat eller delt toiletløsning, mangler 2,4 milliarder mennesker stadig adgang til velfungerende toiletforhold. De fleste af disse, næsten to milliarder mennesker, har intet toilet overhovedet.

Ulighed stiger og falder

Status (2015)	<ul style="list-style-type: none">• Verdens formuer og indkomster er ekstremt ulige fordelt over hele verden.• Ifølge Oxfam ejer én procent af verdens befolkning halvdelen af jordens formuer.
Tendensen →	<ul style="list-style-type: none">• Da verdens formuer er svære at måle på en retvisende måde, er det vanskeligt at sige om uligheden, målt i formuer, er steget eller faldet.• Visse målinger viser, at den globale ulighed er faldet siden år 2000. Det skyldes primært Kinas hurtige udvikling.• Andre indikatorer viser en høj og uændret ulighed.

Foto: UN Photo/Eskinder Debebe

Hyrder samlet til et kursus i et medborgerhus
i Tarialan, Mongoliet.

Verden er ikke retfærdig. Dine chancer for at klare dig i livet, ja bare at overleve din barndom, afhænger i høj grad af, hvornår du er født, hvor du er født, og hvem dine forældre er. Dit liv er ikke forudbestemt, men forudsætningerne er anderledes for dem, som fødes i dag sammenlignet med dem, som blev født i 1800-tallet eller dem, som fødes et sted i de nordiske lande og dem, som fødes i en landsby i Afghanistan. Dine forældres sociale status, indkomst og baggrund påvirker dine muligheder i livet i forskellige grader i forskellige lande, men det har en betydning, uanset hvor du bor. Spiller disse forskelle nogen rolle, og er det muligt at måle dem og sige noget om, hvorvidt de øges eller mindskes?

Stigning eller fald i uligheden?

Alle er enige om, at både rigdom og indkomster er ulige fordelt i verden. Men om denne ulighed er stigende eller faldende og nøjagtig, hvor store forskellene er, afhænger af, hvad man måler, og hvordan man måler. Det er en meget kompleks opgave at måle forskellene mellem jordens syv milliarder indbyggere.

Afhængig af hvilken målemetode, man anvender, får man forskellige resultater. Som sædvanligt har man brug for flere målinger med forskellige og nogle gange modstridende svar, før man kan forstå hele virkeligheden. Ethvert forsøg på at tegne sig et billede af den globale ulighed ud fra en enkelt måling duer ikke.

Her er et par måder, man kan måle ulighed på:

Indkomst eller formue

Ifølge den britiske organisation Oxfams rapport over verdens formuer, fremgår det, at den rigeste ene procent af jordens befolkning ejer næsten halvdelen af verdens formuer og efterlader den anden halvdel til de øvrige 99% mennesker på jorden. De 80 rigeste individer ejer i dag ligeså

meget som halvdelen af jordens befolkning.³⁰

Udfra dette perspektiv, hersker der ingen tvivl om, at verdens formuer er ekstremt ulige fordelt, og tendensen viser, at flere og flere af jordens resurser bliver koncentreret på færre og færre personer. Det er imidlertid langt sværere og næste umuligt at måle *hustandes* formuer med nogen form for nøjagtighed. Mange mener derfor, at måling af indkomst er mere relevant for at vurdere, hvor store forskellene er. Indkomster kan også måles på forskellige måder.

Forskellene mellem lande eller mellem individer?

Den nemmeste måde er at sammenligne landes rigdomme. Det siger meget lidt om, hvordan mennesker har det i de forskellige lande, men det siger noget om størrelsen på landenes økonomi. For at knytte det lidt tættere til mennesker sammenligner man den gennemsnitlige indkomst i landene. Ud fra denne metode er uligheden mellem lande steget siden midten af det 20. århundrede frem til år 2000, hvor uligheden igen bliver mindre (se trend A på s.74). Det er fremfor alt væksten i Kina og det øvrige Østasien, der er årsag til denne udligning.

Problemet med blot at sammenligne gennemsnitsindkomsten er, at størrelsen på landenes befolkning ikke påvirker uligheden, hvilket giver Estland lige så stor tyngde som USA. For at måle uligheden i verden er man nødt til at vide hvor mange, der bor i de forskellige lande. Når man tager hensyn til befolkningens størrelse, ser vi en anden tendens; den globale lighed er blevet mindre siden 1950'erne og særligt siden år 2000. Denne måling viser, at verden er mere ulige end ved den første metode, eftersom fattigere lande historisk set har større befolkninger (se trend B på s. 74).

En tredje målemetode er, udover at sammenligne gennemsnitsindkomsten per indbygger,

³⁰⁾ Tallene kommer fra Global Wealth Report, den schweiziske kreditforening *Credit Suisse*

Foto: En pige tager computerlektioner i landsbyen Borghaso, Afghanistan, UNDP/Joel van Houdt

også at se på den økonomiske fordeling inden for et land. Denne måde måler den globale ulighed mellem individer i stedet for mellem stater. Ifølge denne måling er verden endnu mere ulige end målt ved de andre metoder, og niveauet har ikke været stabilt de sidste 30 år (se trend C nedenfor).

Alt afhængig af hvilke elementer, man vælger at måle, får man altså forskellige resultater.

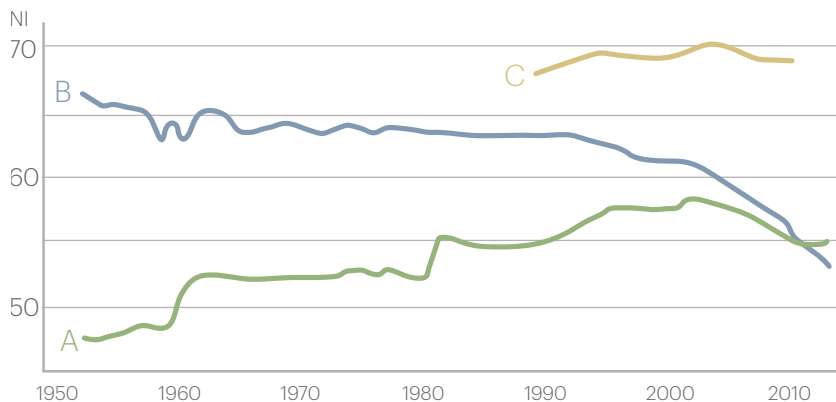
Absolutte tal eller relative forskelle?

Hvordan man vælger at analysere forskellene spiller også en stor rolle. At måle indkomtsforskellene i relative tal eller absolutte tal giver ofte helt forskellige billeder.³¹ Ofte går diskussionen allerede i stå ved spørgsmålet om, hvilken måde der er den rette at bruge. Denne

bog hævder, at det er nødvendigt at se på begge metoder bl.a. også fordi de viser forskellige ting. At måle relative forskelle er vigtigt, fordi man skal forstå i hvilken retning vi er på vej. Man kan f.eks. sammenligne de rigeste ti procent med de fattigste ti procent for at se, hvordan forskellene forandrer sig over tid. Ifølge denne sammenligning har der været en kraftig stigning i uligheden i verden. Men vælger man at sammenligne de fattigste 50% med de rigeste 50% får man et andet resultat.

Det mest almindelige mål på ulighed er den såkaldte GINI-koefficient. Den måler forskellene mellem alle indkomstgrupper på samme tid. Hvis GINI er 0 har alle nøjagtigt lige meget. Hvis GINI er 1, så ejer én person hele formuen. Alle lande ligger et sted der imellem.

Global ulighed med tre forskellige mål

Forskellene mellem landenes gennemsnitsindkomster (GINI):

- A: uden hensynstagen til befolkningsstørrelsen.
- B: med hensynstagen til befolkningsstørrelsen.
- C: med hensynstagen til befolkningsstørrelsen og den økonomiske fordeling i landene.

Afhængigt af, hvad man måler på, forandres tendensen. Fælles for alle målemetoder er dog, at uligheden globalt set er større end uligheden inden for landene. Samtlige lande har i dag et GINI-tal, som ligger under det globale.

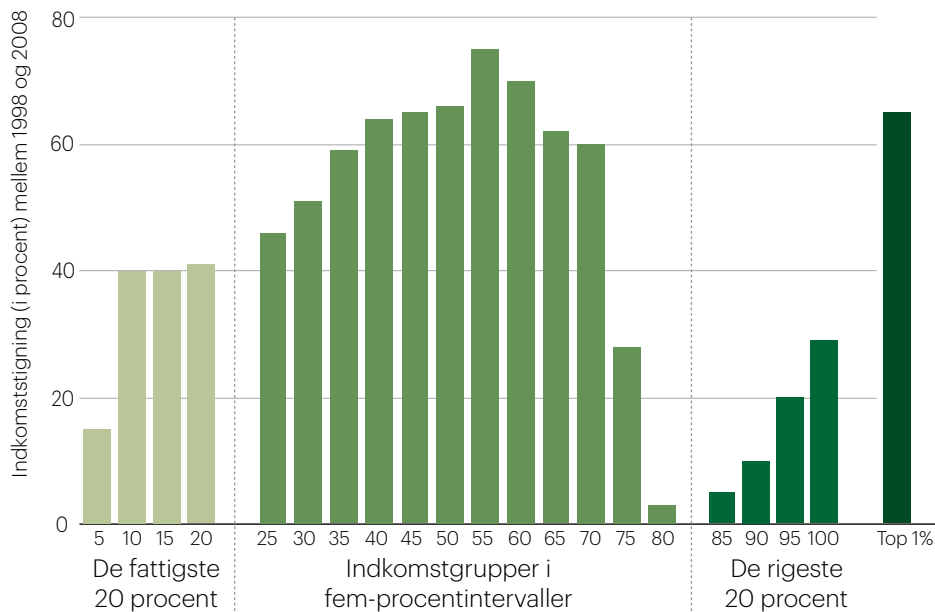
³¹ Relative tal: f.eks. hvor mange gange rigere de rigeste er i forhold til de fattigste, GINI eller de fattiges andel af den samlede indkomst. Absolutte tal: faktiske forskelle i kroner og øre.

»Den rigeste ene procent af jordens befolkning ejer næsten halvdelen af verdens formuer og efterlader den anden halvdel til de øvrige 99% mennesker på jorden.«

Men ingen metode, heller ikke GINI, er perfekt til at måle forskellene. Metoden kan skjule store forskelle. Hvis indkomstgruppen i midten vokser hurtigt, kan det se ud som om, uligheden for hele befolkningen falder, selvom de fattigste på samme tid sakker endnu længere bagud. Og det er faktisk sådan som indkomsterne har

forandret sig de seneste år (se grafen nedenunder). Gennemsnitsindkomsttagerne har set den største procentuelle stigning (ligesom den rigeste procentdel). Det forbedrer GINI samtidigt med, at de fattigste indkomstgrupper sakker bagud. Hvis alle indkomstgrupper har den samme procentuelle forandring, forbliver GINI

Indkomsten er steget hurtigst blandt dem med middelindkomst

Kilde: Milanovic (2013), Verdensbanken

»Risikoen for at dø i forbindelse med graviditet 300 gange større i et land som Angola end i Danmark.«

uændret.

Hvis man i stedet måler forskellen i kroner og øre, viser grafen nedenfor, at forskellene stiger dramatisk. Hvis alle indkomstgrupper havde samme procentuelle forandringshastighed, ville GINI-målingen og fordelingen være uændret. Men de rige ville trække fra i faktiske kroner og øre, hvilket også er sket i de fleste lande i verden (se faktaboks om konvergens).

Begge beregningsmåder er relevante og belyser forskellige sider.

Uligheder måles ikke kun i økonomiske termer

Som altid er det ikke nok at se på økonomiske

målinger for at vurdere uligheden i verden.

Forskellene i sundhed er fortsat meget store. I de fleste tilfælde følger ulighed i sundhed og uddannelse også ulighed i indkomst. Børn fra fattige familier har større risiko for at dø tidligt eller gå glip af vigtige år i skolen pga. sygdomme.

Målt i forhold til sundhed er uligheden i verden endnu større end målt i forhold til økonomi. F.eks. er risikoen for at dø i forbindelse med graviditet 300 gange større i et land som Angola end i Danmark, og et barn har 45 gange større risiko for at dø inden femårsalderen. Udligningstendensen går dog noget hurtigere på sundhedsområdet end for indkomster.

ULIGHED UD FRA FLERE MÅL

	Børne-dødelighed	Mødre-dødelighed (risiko)	BNI per indbygger (\$)	Gennemsnitslevialder
Lavindkomstlande	7,6%	2,44%	1.600	59
Højindkomstlande	0,68%	0,03%	31.000	79
Forskel	11x	80x	19x	20 år
Angola	15,7%	3,13% (1 in 32)	6.822	52
Danmark	0,35%	0,01% (1 in 9500)	46.210	80
Forskel	45x	297x	6.7x	30 år

Kilde: World Development Indicators, Verdensbanken 2014 og HDR 2015
Mødre-dødelighed vises ud fra af risikoen for at en kvinde dør i forbindelse med en graviditet eller fødsel over sin livstid

EKSEMPEL: KONVERGENS ELLER DIVERGENS??

Forestil dig tre lande: Land A er fattigst med 1500 dollars per indbygger. A er dog vokset med 5% per år siden 2006. Land C er rigest med 40.000 dollars per indbygger. C er kun vokset med 2,8% om året. Ikke desto mindre er C's BNP steget med 8000 dollars per indbygger, mens A kun har fået 500 dollars mere per indbygger om året.

Eftersom A's udviklingshastighed er højere, er tendensen konvergerende, hvis den fortsætter, og A vil indhente C, selvom det tager tid. Og de faktiske forskelle i absolutte tal vil fortsætte med at stige. I dette tilfælde tager det 130 år, inden forskellene begynder at blive mindre.

For land B er udviklingen endnu højere og udgangspunktet bedre, og landet har allerede 10.000 dollar per indbygger. For dem tager det 15 år, inden de begynder at indhente C i absolutte tal, og det vil nås i 2050.

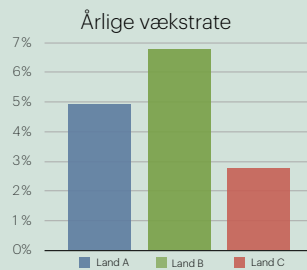
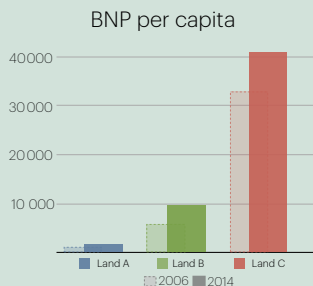
Det betyder, at vi har en relativ konvergens samtidigt med en absolut konvergens – eller med andre ord – verden går mod udligning på sigt, selvom de faktiske forskelle fortsat vil øges i lang tid fremover. Verden bliver altså mere ulige og mindre ulige på samme tid.

Forklaring:

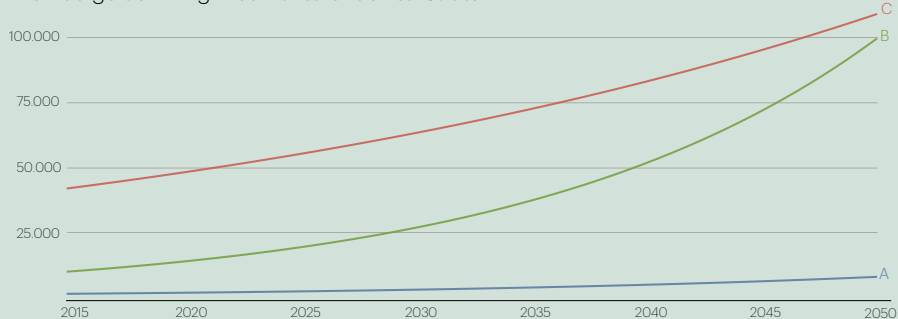
Land A svarer til nutidens lavindkomstlande. Land B svarer til nutidens middelindkomstlande, og Land C svarer til nutidens højindkomstlande.

Land C er i dag fire gange rigere end Land B, men med den nuværende udvikling vil forskellen være udlignet om 50 år.

Selvom Land A har en højere vækstrate end C, fortsætter den faktiske ulighed med at stige.

Fremtidige udvikling med nuværende vækstrate

**Del III:
Fremtiden kræver
handling**

Foto: Harar, Etiopien. UN Photo/
Eskinder Debebe

Synet af Dhaka, Bangladesh,
hjemstad til næsten syv millioner
mennesker.

En bæredygtig fremtid

Tænk hvis vi kunne se ind i fremtiden. Hvis vi allerede nu kunne begynde at lægge planer for verden, som den vil se ud om 30, 50 eller 70 år. **Fællesskaber og byer kunne planlægges så smart som overhovedet muligt.** Vi ville have masser af tid til at sikre fødevarerforsyningen til det rette antal mennesker. Vi ville vide, hvilke store problemer vi stod overfor og måske have tid til at finde løsninger på dem, så vi kunne undgå de værste konsekvenser.

P ointten er, at vi kan lave rimelige beregninger for, hvordan fremtiden på mange områder vil se ud. Alt kan ikke forudsiges, det meste er naturligvis umuligt at vide med sikkerhed, men det betyder ikke, at vi ikke kan lave kvalificerede skøn.

For at gøre det, er vi nødt til at skelne mellem meninger og fakta; hvad vi ved, og hvad tror vi, at vi ved, eller hvad vi mener.³² Hvis vi antager, at der findes en objektiv virkelighed, der kan eller burde kunne måles, som de fleste er enige om i dag, repræsenterer diskussionen om bæredygtig udvikling måske det tydeligste eksempel på, hvad

det vil sige, når den videnskabelige og politiske debat ikke interagerer, som man kunne ønske sig det.

Lad os bruge den globale opvarmning som et eksempel. Vi har længe vidst, at koncentrationen af kuldiioxid i atmosfæren er steget. Det er mere end 50 år siden, at en forudseende videnskabsmand ved navn Charles D. Keeling satte en målestation op på en bjergtop i Hawaii i midten af Stillehavet for at sikre, at resultaterne blev berørt så lidt som muligt af omkringliggende menneskelige aktiviteter. Siden da har vi modtaget månedlige målinger af CO₂-koncentrationen

³² Læs starten af denne bog om, hvordan forudfattede meninger og fejlagtige verdensbilleder styrer diskussionen og folks syn på verden

STORE KLIMAUDFORDRINGER, MEN IKKE ULØSELIGE

Vi mennesker har levet på jorden i flere hundrede tusinder år, men det er det relativt stabile klima de sidste 12.000, der har skabt forudsætningerne for menneskets trivsel på jorden i dag. Derfor er det vigtigt, at vi gør alt, hvad vi kan for ikke at overstige politikernes målsætning om maks 2 graders temperaturstigning i forhold til temperaturen omkring den Industrielle Revolution. Med de 2 grader kan vi nu måle os frem til, hvor meget CO₂, vi på globalt plan må udlede i atmosfæren. Det svarer cirka til 1100 gigatons mellem nu og 2050. Problemet er, at vores udledninger af drivhusgasser er direkte relateret til to ting: vores energiforbrug og vores fødevarerproduktion, og dermed vores økonomiske vækst. Så i virkeligheden, når man går ind og prøver at regulere drivhusgasudledningerne, griber man ind i den økonomiske vækst. Derfor er det kritisk, at vores energiforbrug og fødevarerproduktion omstilles så de ikke længere udleder CO₂.

Udfordringen ligger i at finde de mekanismer, der kan sikre en global miljøforvaltning, der deler ressourcerne mellem os. Det handler om at forstå, at vores ægte valuta, og dét som vores samfundsudvikling baserer sig på, ikke er penge, men vores natursurser. Det bliver klart i det øjeblik, man ser billedet af jorden fra rummet, for jorden har ikke nogen navlestreng. Hvad betyder det? Det betyder, at de ressourser, som vi er afhængige af, ikke er ubegrænsede. Og derfor skal vi passe ufattelig godt på dem, vi har. Verdensmålene er vigtige, fordi de sætter fokus på alle jordens vigtige ressourcer og bidrager dermed til en bredere forståelse af bæredygtighed. Det viser, at vi har forstået, at et fokus på klima ikke er nok. Verdensmålene er også vigtige, fordi de repræsenterer en helt ny tilgang til udvikling, hvor vi alle må tage et ansvar. Også i Danmark er vi nødt til at sætte overliggeren højt og udvise samme ambitionsniveau ift. effektiv udnyttelse af ressourcer, som vi ser, at flere og flere lande og verdensledere gør. Vi lever i en afgørende og utrolig spændende periode i menneskets historie, og det er vigtigt at forstå, at vi alle kan gøre en forskel. Størrelsen på de klimaudfordringer, vi står over for, er store, men ikke umulige at løse.

*Katherine Richardson,
professor i biologisk oceanografi ved Københavns Universitet og
leder af Sustainability Science Centre i København*

i atmosfæren.

Siden Keeling begyndte sine målinger i 1958, er CO₂ niveauet steget fra 320 ppm til 400 ppm.³³ Før den Industrielle Revolution lå koncentration på 280 ppm. Fra geologisk forskning ved vi, at koncentrationen sandsynligvis ikke har været så høj de sidste 3 millioner år, og måske ikke siden den oligocæne epoke, der sluttede for 23 millioner år siden. Vi har også længe kendt til sammenhængen mellem mængden af CO₂ i

atmosfæren og temperaturen på jorden, hvilket er en sammenhæng, som allerede kom frem i slutningen af 1800-tallet. Det var Sveriges første nobelpristager Svante Arrhenius, der opdagede denne sammenhæng, og forskere har for nyligt bekræftet sammenhængen i både teori og praksis. På trods af den overvældende mængde data om stigningen i jordens gennemsnitstemperatur forårsaget af menneskelig aktivitet, og på trods af, at konsekvenserne af den globale opvarmning

³³ PPM: parts per million.

sandsynligvis bliver enorme, var det ikke før slutningen af 2015, at en global aftale blev underskrevet om at bremse opvarmningen.

I mellemtiden er udledningen af kuldiioxid i atmosfæren og den globale gennemsnitstemperatur steget støt. Global opvarmning er blot ét område, hvor den vækst og udvikling, vi har set over de sidste 200 år, har haft negative konsekvenser

Den globale klimaaftale i Paris 2015

Efter mange års forhandlinger og globalt pres kunne verdens lande i slutningen af 2015 endelig blive enige om en global klimaaftale, som træder i kraft i 2020. Det fælles løfte er, at den globale gennemsnitstemperatur ikke må overstige 2 grader sammenlignet med den før-industrielle tid. Men målet er at begrænse opvarmningen til maksimalt 1,5 grader.

Den globale aftale er anset af mange for at være en stor succes, selvom den også modtog en del kritik for at sætte ambitionsniveauet for lavt i forhold til, hvor hurtigt udledningen skal reduceres. Aftalen indebærer desuden, at der skal afsættes mindst 100 milliarder dollars årligt til at finansiere den nødvendige omlægning.

Hvilken verden skal vi lægge planer efter?

Så hvad ved vi om fremtiden? Denne bog har identificeret en række forskellige områder, hvor udviklingen er gået fremad. De fleste af disse tendenser forventes at fortsætte. Nogle af dem er entydigt positive - der findes ingen ulemper ved at børnedødeligheden falder. Det er altid godt. Men de fleste af de forandringer, der finder sted i verden, medfører både positive og negative indvirkninger.

Det betyder ikke, at vi skal (eller for den sags skyld kan) stoppe den sociale og økonomiske udvikling i f.eks. Kina eller Indien, men vi er nødt til at se på de udfordringer, de også medfører, og

som vi bliver nødt til at håndtere fremadrettet. Her er nogle af de megatrends, vi sandsynligvis vil se i de kommende årtier. De fleste af dem er mere eller mindre uundgåelige.

Vi bliver flere mennesker på jorden

Befolkningen på jorden er de seneste 200 år vokset i et hurtigere tempo end tidligere set. Det tog kun tolv år at gå fra seks til syv milliarder mennesker i begyndelsen af det 21. århundrede. Men tempoet er begyndt at falde. Befolkningsprognoser for fremtiden indebærer naturligvis en vis grad af usikkerhed, men FN's befolkningsfond anslår, at vi med 95% sandsynlighed vil være mellem 8,4 og 8,6 milliarder mennesker i 2030, og at vi i 2050 vil runde næsten 10 milliarder mennesker.

Den faldende befolkningstilvækst skyldtes de store fremskridt i forhold til at reducere fødselstallene i næsten alle lande på jorden. Den måling, der anvendes kaldes Total Fertility Rate (TFR), og den måler antallet af børn født per kvinde.

Hvis verdens befolkning ikke skal fortsætte med at stige, skal kvinder i gennemsnit nøjes med at føde 2,33 børn.³⁴ I 1960 var der kun ti lande på jorden, der havde så lav en fødselsrate. I dag falder størstedelen af lande under dette niveau, og i syv ud af ti lande føder en kvinde i gennemsnit færre end tre børn. Det faktum, at vi har halveret antallet af fødsler siden 1960'erne, har haft stor betydning for den menneskelige udvikling. Det er hovedsageligt et resultat af social og økonomisk udvikling, som har forbedret levevilkårene for mange familier, og frem for alt, reddet mange børns liv.

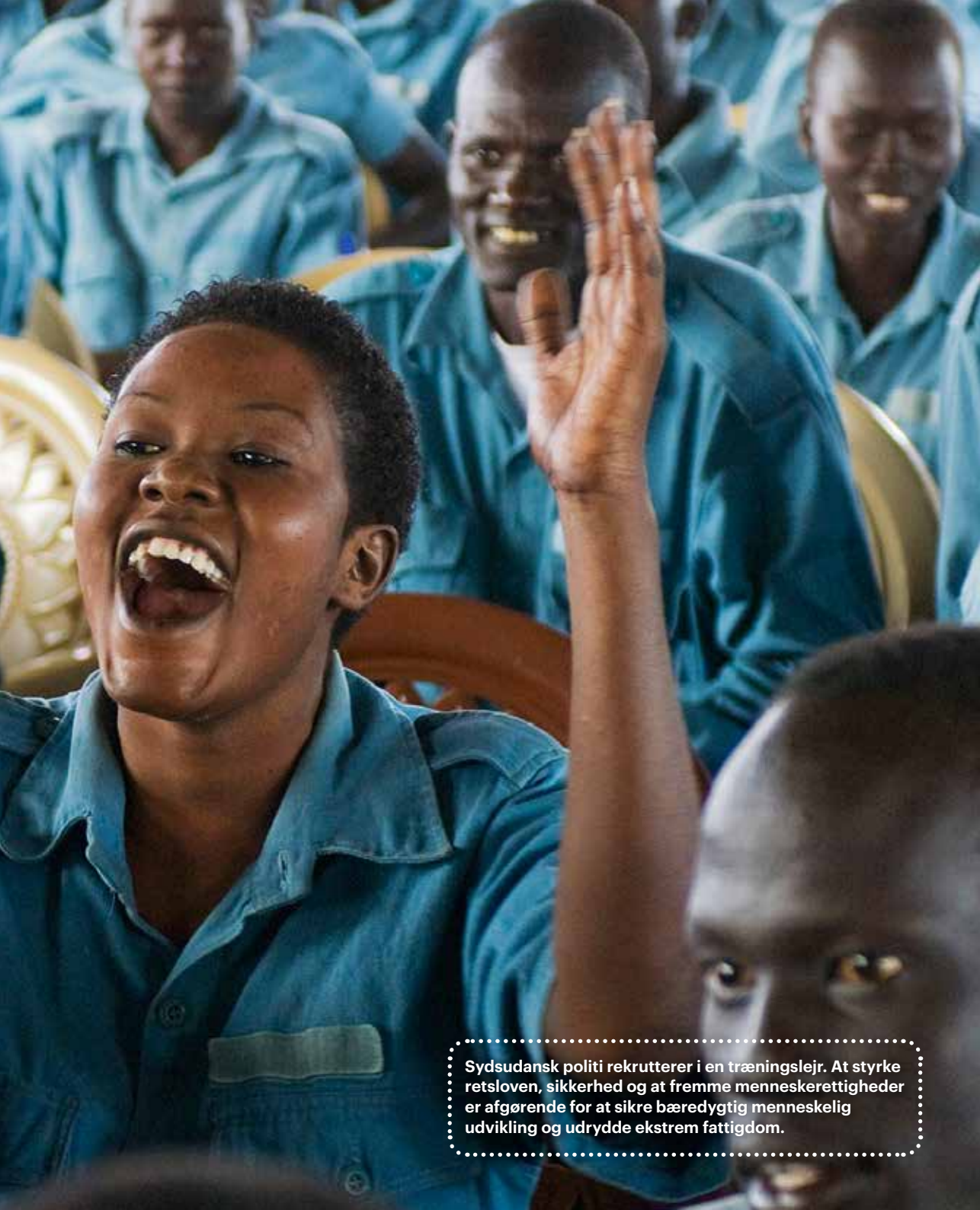
Mange vil bo i Afrika

Den eneste region, der ikke har set den samme hurtige udvikling med lavere fødselstal, er Afrika syd for Sahara. Selv om der er store forskelle inden for regionen - fra syv børn per kvinde i Mali og Niger, til færre end to børn per kvinde

³⁴ Såkaldt Replacement Level.

Foto: UN Photo/Paul Banks

Sydsudansk politi rekrutterer i en træningslejr. At styrke retsloven, sikkerhed og at fremme menneskerettigheder er afgørende for at sikre bæredygtig menneskelig udvikling og udrydde ekstrem fattigdom.

i Mauritius og Kap Verde - er antallet af fødsler i de fleste lande stadig meget stort, med et gennemsnit på fem børn per kvinde.

Det betyder, at 3,2 af de 3,8 milliarder mennesker, som befolkningstallet forventes at stige med frem til år 2100, vil være fra Afrika. Det skal dog siges, at beregningerne for Afrika er de mest usikre. Et hurtigt fald i antallet af børn per kvinde i de kommende årtier vil have stor indvirkning over tid.

Men Afrika vil ikke være så fattigt som i dag

Befolkningstilvæksten betyder ikke nødvendigvis, at alle 3,2 milliarder automatisk vil blive født ind i fattigdom. Målet er helt at udrydde ekstrem fattigdom inden 2030. For 2060 er det beregnet, at BNP per capita i Afrika syd for Sahara vil være mere end firedoblet,³⁵ og regionen vil dermed være nogenlunde lige så rig som Latinamerika er i dag. Mange lande i regionen oplever i dag hurtig økonomisk vækst og betydelige forbedringer i deres sundhedsstatistik, om end ofte fra et lavt niveau.

De fleste kommer til at bo i byer

I dag bor lidt mere end halvdelen af verdens befolkning i byer. Inden for de næste 50 år anslås andelen at vokse til 70%.³⁶ Det betyder, at vi kan forvente, at hele befolkningstilvæksten vil ske i byerne. Det er ikke i sig selv en negativ udvikling; mennesker, der bor i byer, har normalt lavere børnedødelighed, højere levealder og bedre adgang til sundhedspleje, uddannelse og arbejde. Men det stiller krav til planlægning og udbygning af velfungerende og miljøvenlige byer i samme tempo.

Vi kommer til at leve længere

Den gennemsnitlige levealder globalt set er steget til 70 år, og den vil fortsætte med at stige til omkring 77 år i midten af århundredet, og omtrent 83 år ved år 2100.³⁷

Den teknologiske udvikling vil fortsætte med at accelerere

Der er intet, der tyder på, at teknologiudviklingen kommer til at aftage. Tværtimod, betyder nutidens udvikling, at vi kommer til at se mange flere potentielle Thomas Edions, Steve Jobs og Elon Musks. Dels fordi vi bliver flere, dels fordi der kommer mere forskning og flere studerende, når flere lande bliver mere velstående, og dels fordi ideer og innovationer spredes langt hurtigere og nemmere end tidligere, og ikke mindst fordi kvinder i langt højere grad vil deltage i konkurrencen.

Færre fattige og flere velhavende

Men den virkelig store ændring, der vil påvirke livsvilkårene på jorden på alle niveauer, er det stærkt øgede indkomstniveau globalt set. Flere og flere lande forventes at nærme sig og passere det niveau, hvor de skandinaviske lande befinder sig i dag.

Den globale indkomststigning forventes at tredobles per indbygger. Det kan lidt firkantet beskrives som at gå fra dagens Sri Lanka og Egypten til dagens Portugal eller Spanien beregnet i BNP.

Når milliarder af mennesker på samme tid laver sådan et løft, får det store konsekvenser. Den øgede indkomst vil ændre vores liv. Vi lever anderledes, når indkomsten stiger. Vi forbruger mere, vi spiser mere og anderledes, vi rejser mere og længere, vi lever bedre, vi bruger mere energi, og vi importerer mere fra andre lande.

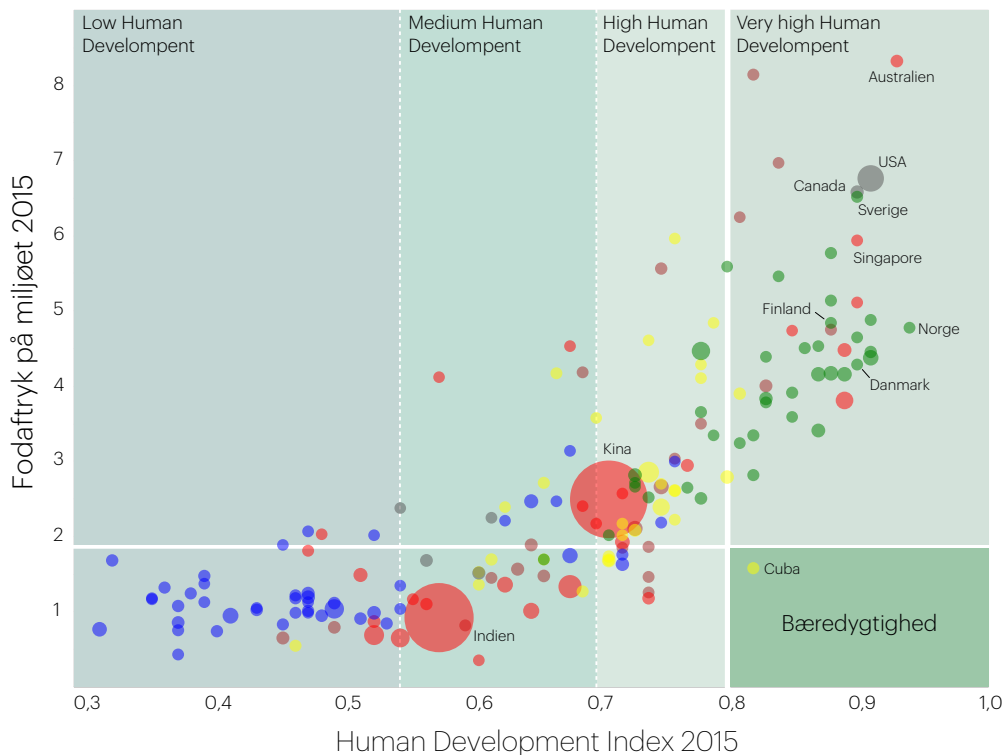
Overvej bare forskellen mellem Danmark i

³⁵) If Forecast og IMF

³⁶) If Forecast

³⁷) UN DESA

Menneskelig udvikling og miljømæssig bæredygtighed

Kilde: Global Footprint Network, www.footprintnetwork.org

FORKLARING TIL GRAFEN

Grafen viser udviklingsniveauet på den vandrette akse og miljøpåvirkningen på den lodrette akse. Jo rigere et land bliver, jo større er dets påvirkning på jordens økosystemer. Den historiske sammenhæng er tydelig. Når lande nærmer sig "Høj menneskelig udvikling", begynder det miljømæssige fodaftryk per person at overstige det gennemsnitlige niveau for verden.

Som det fremgår af denne bog, er voksende indkomster og et stigende Human Development Index begge klare tendenser. Flere og flere lande bliver mere velstående og bevæger sig mod højre i grafen. Hvis denne udvikling skal være bæredygtig, skal den ske inden for grænserne af, hvad jorden kan modstå. Det er kun det nederste højre hjørne, der kan karakteriseres som bæredygtigt. Ligger man over den hvide linje er det ikke bæredygtigt, men det er det heller ikke, hvis man ligger for langt til venstre i grafen.

Elektriske højspændingsmaster i Sapa, et område præget af bjerglandskab, Vietnam

»Og der er ingen tvivl om, at det er de rige lande, der hidtil har tegnet sig for den største klimapåvirkning.«

dag og Danmark lige efter 2. Verdenskrig. Nogenlunde samme indkomststigning eller større, er verden i gennemsnit forventet at opleve i løbet af de næste 50 år.

Større pres end nogensinde?

Den samlede indvirkning af disse ændringer er umulig at måle. Der vil ske forandringer på alle planer og i et tempo, som menneskeheden aldrig har oplevet tidligere.

Allerede i dag er påvirkningerne af økosystemerne store, og ifølge forskning på Stockholm Resilience Centre er vi nu faretruende tæt på grænserne for, hvad jorden kan klare.³⁸

På samme måde som den økonomiske aktivitet har været en drivkraft for mange af de sociale fremskridt, har den også været medvirkende årsag til de miljø- og klimabelastninger, vi udsætter vores planet for. De metoder, vi har brugt indtil nu for at opnå den udvikling, som denne bog handler om, har haft store omkostninger.

Den økonomiske udvikling, drevet af fossile brændstoffer, har påvirket de grundlæggende livsvilkår for mennesker. Og der er ingen tvivl om, at det er de rige lande, der hidtil har tegnet sig for den største klimapåvirkning. Forholdet mellem niveauet af økonomisk aktivitet og klimapåvirkning er ofte tydelig. Jo højere indkomst

et land har, jo større udslip af drivhusgasser i atmosfæren.

Sådan har det været hidtil, men det behøver det ikke at være. Sammenhængen har været aftagende i de seneste år, og et egentligt skift væk fra fossile brændstoffer er begyndt. Kapaciteten af vedvarende energi som sol, vind og vandkraft vokser hurtigt, og priserne er faldende. Men hidtil har den globale vækst været så hurtigt voksende, at den samlede påvirkning og det samlede udslip ikke desto mindre er steget.

³⁸⁾ Læs mere om planetens grænser (eng. planetary boundaries) et koncept udviklet af et stort netværk af internationale forskere koordineret af Stockholms Resilience Centre www.stockholmresilience.org

Globale mål for bæredygtig udvikling

»Vi er den første generation, der kan ende fattigdom, og den sidste, der kan forhindre de værste konsekvenser af klimaforandringerne«

FN's Generalsekretær Ban Ki-moon

Verdens lande- og regeringschefer vedtog i 2015 den mest ambitiøse og omfattende udviklingsdagsorden for fremtiden, som verden nogensinde har set. På 15 år – frem til år 2030 – skal fattigdom og sult udryddes. Alle børn skal have en god uddannelse, uligheder mellem mænd og kvinder, fattige og rige, by og land skal udlignes, og HIV, malaria og tuberkulose skal udryddes. Desuden skal produktion og forbrug omstilles til en mere bæredygtig og miljøvenlig udvikling.

2015-målene var det første fælles forsøg på en global dagsorden for udviklingen. Mellem 1990 og 2015 skulle bl.a. fattigdommen halveres, alle børn få en skolegang og børnedødeligheden reduceres med to tredjedele (hvordan det gik, kan du læse om på side 26-30). 2015-målene var aldrig tiltænkt som endelige slutmål. Processen med at finde en fortsættelse til 2015-målene har stået på i mange år, og de nye mål blev endeligt

vedtaget den 25. september 2015.

De nye verdensmål er mere omfattende og mere ambitiøse end 2015-målene. Den nye dagsorden indeholder 17 nye mål og 169 delmål, som skal være opfyldt ved år 2030. Den lægger stor vægt på begrebet bæredygtig udvikling og har til formål at udrydde alle former for fattigdom og forbedre livet for alle mennesker på jorden. Forhandlingerne bag den nye udviklingsdagsorden har været langt mere inkluderende, end de var for 2015-målene, eller for den sags skyld, for nogen anden global aftale. Tematiske og nationale konsultationer, online undersøgelser og brede diskussioner er blevet ført i åbenhed gennem hele processen. Aldrig før har så mange deltaget i en global beslutningsproces.

Ingen mål er blevet fjernet

Alle de områder, som var omfattet af 2015-målene, er stadig tilbage. De mål, som

Foto: En lokal fiskerbåd lige ud for øen
Atauro, Timor-Leste. UN Photo/Martine
Perret

blev nået, såsom halvering af fattigdommen og halvering af andelen af mennesker uden rent drikkevand, går man videre med, og målet er, at udviklingen skal inkludere alle mennesker i 2030. For de mål, hvor man gjorde fremskridt, men som man ikke nåede helt i hus med, er der sat nye og mere ambitiøse mål. Selvom man har samlet tre af de sundhedsrelaterede mål under ét og samme mål, findes delene fra 2015-målene fortsat.

Større fokus på bæredygtig udvikling

Dét udviklingsområde, som har vist mindst fremskridt de sidste 25 år, er uden tvivl miljø- og klimaområdet. Som det fremgår af det foregående kapitel, er især den globale opvarmning et område, hvor det internationale samarbejde ikke har været godt nok.

Mens den socioøkonomiske udvikling for de fleste lande og mennesker har vist fremskridt, har indsatsen mod klimaforandringerne ikke været tilstrækkelig til at reducere det globale CO₂ udslip.

Foto: En arbejder styrer trafikken i Anibong, Filippinerne, seks måneder efter tyfonen Haiyan. UNDP/Lesley Wright

»I 2015 vedtogs den mest ambitiøse og omfattende udviklingsdagsorden for fremtiden, som verden nogensinde har set.«

Mange hævder desuden, at miljøområdet fik for lidt opmærksomhed i 2015-målene, med kun få og svage delmål og utydelige formuleringer af målsætninger. I de nye verdensmål ser det helt anderledes ud. Hele seks ud af de sytten mål er direkte koblet til bæredygtig udvikling, og de er langt mere detaljerede end tidligere. Nu findes der et selvstændigt mål for klimaforandringerne, ét for bæredygtige byer, ét for bæredygtige økosystemer på land og i vand samt et separat mål for bæredygtigt forbrug og produktion.

Større fokus på ulighed

Et område, der har været savnet længe i den brede debat om global udvikling, er ulighed – som en begrænsende faktor for udvikling, som årsag til fattigdom og andre problemer, og som et problem i sig selv. For første gang er øget lighed inden for og mellem lande et udtalt mål på globalt plan.

Større fokus på årsagerne til fattigdom og manglende vækst

De nye mål indeholder foruden en overordnet målsætning for, hvor langt vi skal være kommet om 15 år, også mål, som peger på, hvordan vi skal nå dertil. Eller rettere, mål, der sigter på at bekæmpe nogle af forhindringerne, der står i vejen for udvikling. Det handler om at skabe ordentlige jobs og økonomisk vækst, det handler om investeringer i den nødvendige infrastruktur, men det handler også om at bekæmpe ulighed. Dette er også nyt. Flere af områderne er tidligere anset for at være mulige redskaber til at opnå disse mål.

Fred, stabilitet, retfærdige og velfungerende stater

Fred, stabilitet, menneskerettigheder og lederskab grundet i et stærkt retssystem er vigtige byggesten for en bæredygtig udvikling. Væbnede konflikter og utryghed har en destruktiv indvirkning på et lands udvikling. Det påvirker den økonomiske udvikling og resulterer ofte i nabo fjendskab, som kan stå på i generationer.

Seksuel vold, kriminalitet, udnyttelse og tortur er udbredt i konfliktprægede og lovløse samfund. Lande må gøre en ihærdig indsats for at bryde voldscirkler og beskytte de mest sårbare.

Gennem de seneste årtier har forskere i global udvikling stillet skarpt på betydningen af stærke og velfungerende institutioner, som en af de vigtigste forudsætninger for udvikling. Det er ikke nogen let opgave at måle eller kræve forbedringer på dette område. Men alligevel er det en vigtig faktor for at fremme udvikling. Mål 16 forsøger at indfange dette med en række delmål, som bl.a. vedrører konfliktforebyggelse, stærkere institutioner, menneskerettigheder, korruption og vold.

Udrydde fattigdom overalt i alle dens former

I de seneste årtier har verden set et fald i fattigdom, som vi aldrig har set magen til før. Der er ingen tvivl om, at det burde være muligt helt at udrydde fattigdom over de næste 15 år – det ville være en logisk følge af udviklingen de sidste 25 år. En endelig afskaffelse af ekstrem fattigdom bør ikke undervurderes. Det vil være helt afgørende for opnåelse af mange af de øvrige

mål, og udgøre en forskel mellem liv og død for millioner af mennesker.

Bliver verden bedre i år 2030?

Verdensmålene for bæredygtig udvikling og udviklingstendensen gennem de sidste 200 år peger klart på, at vi om 15 år kommer til at leve i en verden, som på mange måder er bedre end i dag. Men det sker ikke automatisk, og det kræver en række store og vigtige politiske beslutninger især inden for de områder, hvor vi har set mindst fremskridt indtil videre.

En af de vigtigste nyheder i forhold til den nye dagsorden for bæredygtig udvikling er, at verdensmålene er langt mere universelle end 2015-målene, som havde til formål først og fremmest at bidrage til fremskridt i de såkaldte "udviklingslande". De nye mål skal opnås overalt. Det er et fælles ansvar, at alle lande når alle målene. Og det kræver indsats i alle lande.

HISTORISK DAGSORDEN FOR GLOBAL UDVIKLING

Hvert år måler UNDP udviklingen i verden, og på mange måder er situationen meget bedre, end folk generelt tror. På den korte bane er der altid naturkatastrofer, konflikter og andre ting, der skaber tilbagegang i landes udvikling. Men hvis vi løfter blikket og ser på den globale udvikling ud fra et længere perspektiv, ser vi, at udviklingen aldrig er gået hurtigere eller har omfattet så mange mennesker som i løbet af de sidste 20 år. Heldigvis er det udviklingslandene, som bevæger sig hurtigst. Det forventes, at Afrika kan forsørge sin befolkning med nok mad om 15 år.

Gennemsnitslevealderen er steget; i Etiopien og Cambodia f.eks. lever mennesker hele 15 til 17 år længere end i 1990. Ni ud af ti børn går i dag i skole, hvilket er tydeligt i statistikken for analfabetisme: fem ud af seks voksne mennesker kan læse i dag; dét tal var tre ud af fire i 1990. Langt flere overlever sygdomme som malaria, tuberkulose og HIV/AIDS takket være større fokus på forebyggelse og billigere og bedre medicin. Det er en overvældende udvikling, og vi har meget at være glade for.

Men nu skal vi hæve overliggeren. Vi kan for alvor se en ende på den ekstreme fattigdom, og vi har en chance for at forhindre de mest ødelæggende konsekvenser af klimaforandringerne, hvis vi arbejder sammen. Det er derfor, at verdensmålene for bæredygtig udvikling er så vigtige. Med afsæt i de nye mål, er vi klar til at tage fat på arbejdet frem mod 2030. I samarbejde med politikerne, erhvervslivet og civilsamfundet vil UNDP arbejde utrætteligt for, at verdensmålene skal blive lige så vellykkede som 2015-målene. Udfordringerne skal selvfølgelig ikke undervurderes. Det er en enorm ambitiøs dagsorden, som kommer til at støde på mange forhindringer på vejen. Men med denne dagsorden har vi for første gang en mulighed for at få alle med og omstille til en bæredygtig fremtid.

*Camilla Brückner,
chef for UNDP's nordiske repræsentationskontor*

Mere information om global udvikling

Der findes mange informationskilder, websites og rapporter, hvor du kan finde mere information om verdens udviklingstilstand og de forandringer, der er sket de seneste årtier.

Bliver verden bedre på nettet

UNDP's nordiske kontor i Danmark arbejder sammen med MS Actionaid og de Globale Gymnasier om at sætte verdensmålene for bæredygtig udvikling på skoleskemaet. Denne bog indgår som del af et læringssite for danske gymnasielærere og elever, som udover bogen også indeholder grafik, videoer og skolematerialer med øvelser. Se www.verdensmaalene.dk

Årlig rapport om menneskelig udvikling

UNDP's årlige Human Development Report analyserer et nyt aktuelt udviklingsemne hvert år, og indeholder masser af statistik og fakta om udviklingen i alle verdens lande. Du finder den på www.hdr.undp.org

Rapportering fra hele verden

UNDP er FN's største udviklingsorganisation med programindsatser i 170 lande. Du kan læse mere om UNDP's arbejde med bekæmpelse af fattigdom, styrkelse af ansvarlig og demokratisk regeringsførelse, forebyggelse af konflikter og tidlig genopbygning, samt støtte til miljøforbedringer og klimatilpasning på www.undp.org og www.undp.dk. Du vil også her kunne finde FN's statusrapporter på 2015-målene.

UNDP på de sociale medier

UNDP i Danmark holder styr på de seneste nyheder omkring udviklingsforhold via de sociale medier. Følg os på Twitter: @UNDP_Danmark for daglige opdateringer.

Foto: Hmong stammekvinde på arbejde i Sin Chai, Vietnam, UN Photo/Kibae Park

BLIVER VERDEN BEDRE? Svaret afhænger af, hvem du spørger, og hvad du vælger at sammenligne med.

Nogle vil sige, at verden aldrig har været bedre; folk lever længere, flere og flere mennesker kan læse og skrive, andelen af fattige er faldet, og flere mennesker har adgang til rent vand.

Andre vil sige, at verden aldrig har været så uretfærdig som nu; at forskellen mellem de fattigste og de rigeste er stigende, og at udviklingen på klimaoområdet stadig går i den forkerte retning.

I denne bog har vi, ved hjælp af aktuelle statistikker, beskrevet, hvordan verden har udviklet sig de seneste årtier. Bogen beskriver også de nye verdensmål for bæredygtig udvikling, der har fået startskud i 2016. Den nye udviklingsdagsorden markerer vejen frem mod en bæredygtig fremtid for både mennesker og vores planet inden år 2030.

*Empowered lives.
Resilient nations.*

FN's udviklingsprogram, UNDP, er FN's største udviklingsorganisation med et bredt mandat til at fremme bæredygtig menneskelig udvikling. Vi arbejder i 170 lande for holdbare samfundsförändringar og förbättring af menneskers levevilkår.

Telefon +45 45 33 60 08

www.undp.dk og www.verdensmaalene.dk